

Predsedstvo zveznega odbora ZZB NOV Jugoslavije je na svoji zadnji seji razpravljalo tudi o aktivnosti članov združenj in Zveze združenj borcev NOV pri pripravah na volitve za predstavniška telesa. Pričakuje se, da bodo vse organizacije in člani Zveze združenj borcev najaktivneje sodelovali v predvolilni politični dejavnosti

Ob primerjavi dosedanjih izkušenj pri volitvah v predstavniška telesa je predsedstvo ugotovilo, da so združenja borcev in njihovi člani aktivno sodelovali

ljanju in o izvajanju načel ustave in sklepov VIII. kongresa ZKJ.

Največji prispevek borcev in združenj naše Zveze je pričakovati pri pojasnjevanju in uveljavljanju težnjav kadrovske politike, pri uveljavljanju načel rotacije in omejevanja ponovne izvolitve. Borci NOV so močno zainteresirani na tem, da se tudi pri teh volitvah volijo v nova predstavniška telesa pošteno in graditeljski socializma, ki bodo nadalje uspešno razvijali pridobitno in delo revolucije.

GLASILO ZVEZE ZDRUŽENJ BORCEV NOV SLOVENIJE

Zvišanje invalidnin

Na skupni seji zveznega in organizacijsko političnega zbora zvezne skupščine je zvezni sekretar za proračun in organizacijo uprave Zoran Polič v eksponatu povedal, da se bodo prejemki vojaških vojnih invalidov letos zvišali za 20,9 odstotka.

pri političnih pripravah in tudi precej prispevali k družbeno političnim uspehom, ki so bili doseženi. V posameznih občinah pa to sodelovanje ni bilo vedno zadostno. Ponekod je bil temu vzrok med drugim v tem, da se družbeno politični činitelji niso v zadostni meri potrudili zagotoviti najprimernejšo obliko sodelovanja organizacij borcev in njihovega članstva, čemur naj bi se pri skupnih akcijah za te volitve izognili.

Družbeno politični ugled borcev in njihovih organizacij ter njihova udeležba pri sedanjih predvolilni aktivnosti lahko precej prispeva k udeležbi občanov na predvolilnih sestankih, zborih volivcev in na sestankih delovnih ljudi na drugih forumih, kjer bodo razpravljali o volitvah najboljših kandidatov za odbornike in poslance in o razvoju naše neposredne demokracije, o samouprav-

Socialno zdravstveni svet zvezne skupščine o stanovanjskem problemu borcev

STANOVANJSKO VPRAŠANJE BORCEV JE DRUŽBENI PROBLEM ŽE VSA POVOJNA LETA. V REŠEVANJE TEGA PROBLEMA JE NAŠA DRUŽBENA SKUPNOST VLOŽILA ŽE PRECEJŠNJE NAPORE IN SREDSTVA, KAR JE V ZADNJIH ŠTIRIH LETIH RODOLO VIDNE SADOVE

S prenosom obveznosti na delovne organizacije, da z lastnimi sredstvi rešujejo stanovanjske zadeve članov delovnih kolektivov, se je pojavilo vprašanje, kako reševati stanovanjske zadeve borcev izven delovnega odnosa in določena števila borcev, zaposlenih v nizko akumulativnih delovnih organizacijah in ustanovah. Zaradi tega je v juliju 1959 Zvezni izvršni svet priporočil, naj se stanovanjske zadeve borcev rešujejo na poseben način; v ta namen naj družbeno politične skupnosti in delovne organizacije zagotovijo posebna sredstva. To vprašanje so začeli reševati predvsem v večjih mestih in industrijskih središčih.

Da bi izvedli priporočila Zveznega izvršnega sveta, so združenja

borcev sprožila obširno akcijo pri družbeno političnih skupnostih, predvsem pri občinah in delovnih organizacijah.

Po podatkih iz poročila Zveznega odbora ZZB NOV je bilo v času od 1960 do 1963 zgrajenih ali pridobljenih okoli 22.760 stanovanj, ki so bila dodeljena borcem in družinam padlih borcev. Za zgraditev teh stanovanj so porabili 33.608.274.000 dinarjev.

Svet je naglasil pomembnost prizadevanj družbeno političnih skupnosti in delovnih organizacij pri reševanju stanovanjskega problema udeležencev NOV. Toda mimo doseženih uspehov ugotavlja Socialno zdravstveni svet, da ostane reševanje stanovanjskih zadev borcev še nadalje pereč socialno politični problem, ker je še veliko takih zadev nerešenih.

Glede na tako stanovanjsko situacijo borcev ter glede na gmotne razmere in slabo zdravstveno stanje določenega števila borcev, je Zvezni socialno zdravstveni svet sklenil:

● Stanovanjski problem borcev je treba še nadalje reševati na poseben način in v ta namen zagotavljati povečana posebna sredstva. Spričo potrebe po kompleksnem reševanju tega vprašanja je treba v stanovanjsko gradnjo vključiti poleg večjih mest in industrijskih središč tudi tista mesta in kraje, v katerih se doslej ni posebej reševal stanovanjski problem borcev.

● Socialno zdravstveni svet opozarja na potrebo po zagotovitvi učinkovitejšega reševanja stanovanjskega problema borcev v prihodnjem planskem razdobju. Zaradi tega meni svet, da je potrebna večja intervencija vseh družbeno političnih skupnosti, od federacije do občin, pri zagotavljanju večjih posebnih sredstev za financiranje stanovanjske gradnje.

Pri reševanju stanovanjskih zadev udeležencev NOV naj se angažirajo predvsem občine in delovne organizacije z zagotovitvijo lastnih sredstev. Svet naglašja, da sredstva iz Jugoslovanske loterije, ki se dodeljujejo kot udeležba federacije, niso zadostna za učinkovito reševanje tega problema. Potrebno je, da federacija in republike dodelijo večja sredstva za hitrejšo in učinkovitejšo reševanje teh problemov v okviru občin.

● Upoštevaajoč število nerešenih stanovanjskih zadev borcev

(nad 20.000) in nezadostna sredstva, opozarja Socialno-zdravstveni svet na potrebo racionalnejšega trošenja razpoložljivih sredstev in priporoča družbeno-političnim skupnostim, da upoštevajo pozitivne izkušnje glede orientacije na individualno gradnjo v vseh primerih, kjer je objektivno mogoče.

Svet opozarja, da bo uvedba ekonomskih odnosov pri stanovanjih še bolj zaprtla problem borcev z nizkimi prejemki.

● Socialno-zdravstveni svet meni, da je treba v prihodnje posvetiti večjo pozornost reševanju stanovanjskih zadev borcev v delovnih organizacijah in ustanovah, ki nimajo lastnih sredstev za participacijo in najetje kredita. V tej zvezi je treba na širši osnovi mobilizirati sredstva za gradnjo stanovanj za te borce, morda z ustanavljanjem posebnih skladov. Pri tem naj sodelujejo s svojimi sredstvi delovne organizacije in občinske skupščine, a po potrebi tudi republike in federacija. Svet priporoča delovnim organizacijam, da še nadalje upoštevajo prioriteto pri reševanju stanovanjskih zadev borcev, ki so tam v delovnem odnosu.

● Posameznim borcem in družinam padlih, ki živijo na vasi, je treba pomagati s kreditom za popravilo in graditev stanovanj. Združenja borcev naj pazijo, da se upoštevajo samo najnujnejši in še posebno upravičeni primeri.

● Socialno zdravstveni svet pozitivno ocenjuje aktivnost organizacij borcev kot pobudnikov akcije za reševanje stanovanjskega problema svojih članov. Čeprav je reševanje stanovanjskega problema borcev prvenstvena dolžnost in obveznost družbeno-političnih skupnosti in delovnih organizacij, imajo organizacije

borcev še nadalje pomembno vlogo, predvsem pri spodbujanju družbenih činiteljev v občini in republiki za reševanje problema.

V zvezi z reševanjem stanovanjskega problema borcev v delovnem odnosu predlaga svet Cen-

Priprave za proslavo 20-letnice osvoboditve Zagreba

Letos 8. maja bo Zagreb, glavno mesto SR Hrvatske, praznoval 20-letnico osvoboditve. Odbor za proslavo je sklenil, da bi to pomembno obletnico povežali zlasti z obujanjem spominov udeležencev revolucije.

Do proslave bodo obeležili in uredili vse pomembnejše objekte in kraje v Zagrebu, ki so povezani z revolucionarnim delom zagrebske partijske organizacije. Predvidevajo tudi, da bodo do 8. maja uredili grobišči v Dotršćini in Rakovem potoku.

Na slavnostni seji skupščine mesta Zagreba, ki bo 8. maja, bodo sprejeli nekaj pomembnih sklepov, s pomočjo katerih bo mogoče ohraniti spomin na proslavljanje 20-letnice osvoboditve Zagreba. Tedaj bodo razdelili tudi vrsto odlikovanj in priznanj najzaslužnejšim odbornikom nekdanjih narodno-osvobodilnih odborov in zaslužnim delavcem družbeno-političnega življenja Zagreba.

● **Zasluge in ne delo**
Trboveljski komunisti so navajali primere (čeprav sicer redke), ko so novinci — inteligenti pred prihodom v podjetje spraševali samo, koliko bodo zaslužili, ne pa, kaj bodo morali za ta denar tudi narediti. »Delo« — 24. I. 1965

● **Veliko presenečenje**
Se nikoli doslej niso v banja-luških srednjih solah pričakali poljetje z večjim presenečenjem kot te dni, ko je proforski zbor banja-luške gimnazije, ki ima trenutno 1364 dijakov sklenil izključiti iz šole 132 dijakov, in to zaradi slabih uspehov. Ta sklep je proforski zbor sprejel zato, ker je striktno tolmачil interni pravilnik o učenju in obnašanju dijakov, v katerem je rečeno, da bo izključen vsak dijak, ki ima pet ali več nezadostnih redov. »Politika« — 24. I. 1965

● **Tudi letos kot lani**
Se vedno bo tudi letos, kot je bilo lani in prejšnja leta, namreč, da bomo velik del sredstev gospodarskih organizacij odvzeli in potem ekstenzivno investirali. Vse kaže, da bo tudi letos šlo največ sredstev v nove investicije, v nove kapacitete, razmeroma malo pa v modernizacijo obstoječih kapacitet, v odpravljanje ozkih grl, v kapacitete, ki lahko hitro povečajo izvoz. To so bile glavne pripombe k osnutku republiškega družbenega plana za leto 1965, ki so bile izrečene na seji gospodarske zbornice okraja Ljubljana. »Delo« — 27. I. 1965

● **Važno opozorilo**
Delegati so opozorili tudi na nizko raven izobrazbe delavcev, saj ima komaj 50 odstotkov delavcev in delavk popolno osnovno izobrazbo in od teh je 47 odstotkov nekvificiranih. To je tudi ovira, da bi se delavci in delavke iz neposredne proizvodnje aktivneje in uspešneje uveljavili v samoupravnih organih. »Delo« — 27. I. 1965

● **Svojevrstna potratnost**
Za uvožen cement smo plačali lani približno 4,5 milijona dolarjev. S tem denarjem je dolar kupili vso opremo za cementarno z drzljivostjo 4000 ton letno. Razen tega je tedaj tež najti za uvoz cementa, ker je povpraševanje po njem na svetovnem trgu zadnja leta zelo veliko. »Delo« — 26. I. 1965

V zimski tišini

Določila za borce v temeljnem zakonu o pokojninskem zavarovanju

Mnogi naročniki »TV-15« so sporočili uredništvu željo, naj bi v našem listu priobčili temeljni zakon o pokojninskem zavarovanju. Ker pa je ta zakon zelo obsežen, saj ima 252 členov, žal ne moremo ustreči njihovim željam. Menimo pa, da ustrežemo večini naših bralcev, če priobčimo tiste člene zakona, ki se nanašajo na borce in v katerih so zajete njihove pravice. Čeprav smo o vsem tem že pisali pred izidom zakona, bodo posamezniki iz teh členov posneli, katere ugodnosti oziroma posebne pravice so v zakonu predvidene za nekdanje borce.

O zakonu kot celoti je treba še posebej naglasiti, da je izredno pomembno usklajevanje pokojnin z rastočimi življenjskimi stroški in splošnim ekonomskim gibanjem, oziroma povečanim življenjskim standardom zavarovan-

cev. Takšno usklajevanje pokojnin zagotavlja, da bo priznana pokojnina obdržala svojo realno vrednost tudi v kasnejših letih, oziroma, da se bo njena realna vrednost lahko še zvišala — varovanje. vrednost osebnega dohodka zaposlenih. K temu je treba dodati še določila usklajevanja določala skupščina Republiške skupnosti zavoda za socialno zavarovanje. (NADALJEVANJE NA 7. STRANI)

Sporočilo naročnikom

V razpisu nagradnega žrebanja naročnikov, ki ga bomo izvedli 15. maja tega leta, smo navedli kot pogoj za pravico udeležbe na tem žrebanju, da bo naročnina za »TV 15« v celoti vplačana do 30. aprila 1965.

Zategadelj smo se odločili, da zbereimo naročnino na običajen način prek pošt v mesecu marcu.

Rezervne oficirje in podoficirje, ki so naročeni na »TV 15« in »Vojaški informator«, bomo terjali še za 250 din. Za skupno pobranje smo se odločili iz razloga, ker za šolsko leto 1964/1965 naročnina še ni bila pobrana, zadnjo številko pa prejmejo naročniki že v februarju.

O tem bomo obvestili vse pošte, opazoma pismonoše. Da ne bo pri tem nesporazuma, si velja zapomniti tole:

Naročniki, ki prejemaajo samo »TV-15«, bodo vplačali samo 800 din, kolikor znaša letna naročnina, ako imajo lansko naročnino v redu poravnano, v nasprotnem primeru jim bomo pribili še zaostalo naročnino, kar bo razvidno iz obrazložitve na hrbtni strani položnice; naročniki, ki poleg »TV 15« prejemaajo še »Vojaški informator«, bodo v tem primeru plačali 1050 din. Tudi tem bomo pribili zaostanek naročnine za »Vojaški informator«, kolikor je niso poravnali za šolsko leto 1963/1964.

Vsem novim naročnikom na »TV 15« iz letošnjega leta sporočamo, da jim v prvih številkah prilagamo finančno položnico in jih prosimo, da naročnino sami nakažejo, ker jih ne bomo terjali preko pošt.

Naročnino za »TV-15« pobiramo enkrat letno. Vsako odlašanje plačila naročnine nam povzroča dodatno delo, vam pa nepotrebne večje stroške. Upoštevajte naše sporočilo, morda boste ravno vi srečni dobitnik ene izmed pripravljeneh nagrad!

UPRAVA »TV 15« IN »VOJAŠKEGA INFORMATORJA«

DOPISNIKI NAM POROČAJO • DOPISNIKI NAM POROČAJO

• IDRIJA:

Pred nedavnim so imeli idrijski invalidi svojo redno letno konferenco. Organizacija je v preteklem letu zabeležila nekaj razveseljivih uspehov na področju razvoja invalidskega športa. Poleg tega so se ugotovili, da možnosti za razvoj invalidskega športa v Idriji še niso izčrpane. Organizacija je nekajkrat obiskala svoje bolne člane in jim pomagala reševati njihove osebne probleme. Menili so tudi, da bi morala poklicna rehabilitacija invalidov najti mesto tudi v večernih šolah za odrasle, kajti redno vključevanje invalidov v srednje strokovne šole je skoraj neuresničljivo. O družinskih invalidninah so povedali, da bi jih bilo treba uskladiti z življenjskimi stroški. Tovariš Janez Dolenc je povedal, da se je občina odločila za delno ukinitve davkov kmetom in menil, da naj bi sredstva iz stanovanjskih fondov uporabili tudi za popravilo hiš.

A. Kermavner

Vojaški vojni invalidi iz Idrije na Pohorju

• BLEJSKA DOBRAVA

Redne letne konference KOZZB NOV na Blejski Dobravi so se udeležili člani z Blejske Dobreve, Lipe in Kočeve. Iz poročila o delu KO so člani zvedeli, da je bilo delo KO usmerjeno predvsem v izboljšanje življenjskih pogojev članov ZB. Govorili so tudi o urejanju delovne dobe o stanovanjskih vprašanjih, o dohodkih in o zdravstvenem stanju članstva. Predsednik občinskega predsedstva ZZZB je v razpravi nakazal vrsto problemov, ki jih bo moral novi odbor reševati v zvezi z 20. obletnico osvoboditve in 35. obletnico stavke jeniških železarjev. Tako bo novi odbor jamstvo, da bo delo KO ZZZB NOV na Blejski Dobravi tudi v prihodnosti v prid članstvu in celotni organizaciji ZZZB.

S. SORLI

• MURSKA SOBOTA:

Redne letne konference občinskega ZROP v Murski Soboti sta se udeležila tudi predstavnika ZZZB NOV okraja Maribor in mariborskega vojnega okrožja. Člani združenja — na območju murskosobotske občine živi 86 rezervnih oficirjev in podoficirjev, 805 jih je vključenih v 10 krajevnih organizacij — so se konference udeležili polnoštevno. Pravijo, da bodo v organizaciji pritegnili še tistih 8 odstotkov rezervnega starešinskega kadra, ki v organizacijo še ni vključen.

Po poročilu predsednika združenja so člani preteljali izvedbi program dela v letu 1963-64. V okviru krajevnih organizacij so priredili predavanja, seminarje, taktične vaje na terenu, bojno streljanje in orientacijsko-patrolni pohod. medtem ko si

tačja invalidov najti mesto tudi v večernih šolah za odrasle, kajti redno vključevanje invalidov v srednje strokovne šole je skoraj neuresničljivo. O družinskih invalidninah so povedali, da bi jih bilo treba uskladiti z življenjskimi stroški. Tovariš Janez Dolenc je povedal, da se je občina odločila za delno ukinitve davkov kmetom in menil, da naj bi sredstva iz stanovanjskih fondov uporabili tudi za popravilo hiš.

ga praznika, ki bi bil v spomin na kak pomemben dogodek iz NOB. Na nedavnem občnem zboru osnovne organizacije ZB pa so sprejeli sklep, da bodo predlagali KS, da naj bi v bodoče v Voličini praznovali svoj krajevni praznik 30. julija. Na ta dan leta 1942 je okupator požgal Družnovo domačijo v Sečah, odgnal očeta, mater in hčerko ter jih ustrelil.

Nadalje so na občnem zboru govorili o dejavnosti organizacije in pripravili program praznovanja 20-letnice osvoboditve. Za socialno ogrožene borece so predlagali podporo. Ker mnogim borecem še vedno ni jasen postopek za uveljavljanje posebnih dobe, naj bi organizirali predavanja o teh vprašanjih.

Franček Stefanec

• BLED:

Pred kratkim je bil občni zbor krajevnih organizacij ZB na Bledu. Udeležba je bila izjemoma dobra, kar je precej vplivalo na živahno razpravo, ki je potekala v znamenju odločnih kritik odnosov do nekdanjih borcev v nekaterih blejskih podjetjih. Stevilni diskutanti so opozorili zlasti na razmere, ki so vladale v bivšem podjetju »Vino Bled« in v »Park hotelu«, kjer so kakor je bilo rečeno v razpravi, uprave podjetij namenoma zastravale odnose do borcev, ne uočevajoč njihove zdravstvene in druge razmere, tako da je prišlo celo do odpuščenja iz delovnih mest. Nasprotno pa so udeleženci pohvalili vsestransko skrb in razumevanje za svoje člane v Gozdnam gospodarskega podjetja in v ustanovili spodarstvu Bled, kjer so ustanovili poseben odbor za zadeve borcev. Uprava tega podjetja že vsa leta nazaj kaže veliko skrb za nekdanje borece. Vsako leto ogreje skrupulo srečanje, kjer se tovariške pomnilo o vseh preteklih vprašanjih. Direkcija večkrat obdaruje svoje člane, pa tudi sicer, skupaj z organi delavskega samoupravljanja, rada prisloži na pomoč z denarnimi zneski organizaciji ZB.

Na občnem zboru je bilo veliko govora še o nerešenih stanovanjskih vprašanjih nekaterih borcev, ki živijo v skrajno kritičnih razmerah. Čeprav je skupščina občine Radovljice pokazala veliko razumevanja prav za ta problem, je še vedno nekaj borcev, ki zmanj čaka na rešitev iz teže situacije. Novemu upravnemu odboru je v zvezi s tem naloženo, da skuša doseči pri občinskih organih zadovoljive ukrepe.

Udeleženci so enoglasno osvojili predlog, da se posreduje prek občinskega odbora ZZZB resolucija, s katero člani ZB najostreje protestirajo proti sklepi, bonnske vlade o zastaravanju nacističnih vojnih zločinov.

JR

• LOŠKA DOLINA:

Poročilo, ki so ga prebrali na nedavnih redni letni konferenci ZZZB NOV Loška dolina, kaže, da je organizacija v preteklem letu delovala dokaj živahno: 4. julija lani so člani priredili pohod kurirjev, ob občinskem prazniku 19. oktobra pa poudarili Zidankovo bataljona na Babni polju ter se izkazali tudi ob drugih priložnostih. Tudi borci, ki so zaposleni v Kavinoplastiki v Ložu, so podali svoje poročilo. Povedali so, da je v podjetju zaposlenih 75 članov ZB, ki so skoraj vsi na ustreznih delovnih mestih ter da imajo izreden plačan dopust od 1 do 4 dni. Kar zadeva loški muzej NOB, so menili, da bi bilo prav, če bi muzej začel resno delati, saj je še dovolj primerne gradiva po okoliških krajih. Udeleženci konference so z žaloščno ugotovili, da v vseh dvajsetih letih svobode za člane ZB niso zgradili niti enega stanovanja in da se stanovanjska postopja v družbeni lasti podvaja, ker jih nihče ne popravlja. ZNIDARISIC

• SEMIČ:

Delo semiške KO ZZZB je bilo v preteklem delovnem obdobju zelo plodno. Med drugim so na dan borca priredili ustni časopis, na katerem so obravnavali problematiko Semiča. Ustni časopis so vodili novinarji Ljubljanskega dnevnika. Poleg tega so lepo praznovali krajevni praznik. Ob tej priložnosti je v Semiču gostovalo Mestno gledališče iz Ljubljane. Za organizacijo prihodnjih krajevnih praznikov so udeleženci konference menili, da bodo sredstva za proslave morali najti mesto v proračunu krajevnih organizacij. Ob proučevanju socialnega položaja semiškega prebivalstva so na konferenci menili, da še vedno mnogo borcev živi v težkem materialnem položaju. Zanimati so za prejetje priznanj predlagali 13 članov. Sklenili so tudi, da bodo uredili ureditev Partizanske poti na Smuk.

F. DERGANČ

• TREBNJE:

Na območju občine Trebnje je 8 krajevnih organizacij ZZZB, ki so že vse imele svoje redne letne konference. Razpravljali so predvsem o socialnem in stanovanjskem vprašanju invalidov. Tudi nizke osebnosti in družinske invalidnine so bile mnogokrat predmet razgovorov na konferencah. Večina invalidskih upravičencev še vedno živi v upanju, da se bo stanje na tem področju izboljšalo. Predlagali so tudi sprejem ugodnejšega sredstva za pridobitev invalidskega dodatka. Tudi o 8. kongresu ZKJ so se menili, prav tako tudi o bližnjih volitvah v občinske, okrajne, republiške in zvezne skupščine. Ob koncu so poudarili potrebo po tesnejšem sodelovanju z ostalimi družbeno-političnimi organizacijami, predvsem s SZDL.

P. MIKLIC

68 članov ameriškega predstavnika doma je zahtevalo od zahodnonemškega parlamenta, naj ne sprejme zakona o zastaravanju nacističnih zločinov.

Predsednik zahodnonemške socialdemokratske stranke Willi Brandt se je izrekel zoper zastaranje nacističnih zločinov, češ da takšen ukrep bonnske vlade ni pravičen z moralnega ne s političnega in pravnega stališča.

Bonnski politiki in strategji se ukvarjajo z mislijo, da bi se pred volitvami za Bundestag — le-te bodo najbrž konec leta — parlament osvojil zakon o civilni zaščiti in zakon o izrednem stanju. Zakon o civilni zaščiti predvideva gradnjo zaklonišč — civiliste v mestih, ki imajo nad 50.000 prebivalcev — za primer atomskega napada... Poleg tega napovedujejo uvedbo vojne obveznosti za oficirje, češ da v svetu spoštujejo samo silo...«.

Sovjetski veleposlanik v Parizu Sergej Vinogradov je izročil de Gaulle povabilo sovjetske vlade, naj obišče Sovjetsko zvezo. De Gaulle je bil zadnjič v Sovjetski zvezi med vojno.

Ob petnajsti obletnici indijske republike je bila v New Delhiju velika vojaška parada, po vsej Indiji pa velike slovesnosti. Ob tej priliki so sklenili, da je odslej hindujski jezik uradni jezik indijske zveze, angleščina pa bo ostala kot drugi uradni jezik. V mnogih indijskih časopisih so kritizirali ta sklep osrednje indijske vlade, češ da bi se morala vlada prej lotiti mnogobojnih preteklih drugih problemov (gospodarska kriza, inflacija, pomanjkanje živil).

Dogodki tedna

Eisako Sato, predsednik japonske vlade, je izjavil, da bo Japonska krepila stike z Zahodom, prav tako pa bo povečala gospodarske in kulturne stike z LR Kitajsko.

Pričakujejo, da bo letos v naši državi zgrajenih okoli 125.000 stanovanj in približno 11.000 montažnih stanovanj, seveda, če bo dovolj osnovnega materiala — cementa, gradbenega lesa, betonskega jekla in stekla.

Kitajski premier Ču En Laj je napovedal možnost, da bi osnovali novo svetovno organizacijo, ki bi bila protivna Organizaciji združenih narodov, ki bi bila revolucionarna in ki bi tekmovala s sedanjo svetovno organizacijo. Te izjave so, razumljivo, naletele na negativno reakcijo v OZN, kakaj zdaj je še manj možno, da bi bila LR Kitajska zainteresirana za sprejem v OZN.

Indonezijski predsednik dr. Sukarno je izrazil željo, da bi predsednik KP Kitajske Mao Ce Tung obiskal Indonezijo in to ob praznovanju desete obletnice prve azijsko-afriške konference v Bandungu.

Ali Mansuri, iranski premier in vodja politične skupine progresivnega centra, na katerega so pred dnevi streljali, je umrl. Takoj po atentatu so mu pomagali zdravniki, vendar so bili strelji smrtni. Iranski šah Riza Pahlevi je imenoval za novega predsednika iranske vlade Amira Abasa Houvaida.

Za novega premiera Burundija je bil imenovan Joseph Bamina, predsednik večinske burundijske stranke »Uprona«, namesto Pierra Ngondendumwa, ki ga je ubil atentator. Evropski svet naj tesneje sodeluje z vzhodnoevropskimi državami — tak je poziv avstrijskega kanclerja Josepha Klausea, ko je govoril o svetu evropske posvetovalne skupščine.

ZDA bodo iz Zvezne republike Nemčije umaknile enote, ki so jih poslale tja v času berlinske krize leta 1961. Tako bo odslej v ZR Nemčiji »normalno« število ameriških vojaških enot — okoli 250.000 vojakov.

Na severovzhodu Kube so ujeli zarotniške voditelja Gutierrez Menoya, bivšega majorja kubanske vojske, ki je leta 1960 pobegnil v ZDA in tam organiziral akcije komandosov in sabotaže proti Kubi. Pred desetimi meseci je odšel na Kubo, češ da se gre bojevati proti Castrovemur režimu in da bo na Kubi organiziral gverilsko gibanje.

Bivši ameriški podpredsednik Nixon je predlagal, naj bi ameriška mornarica in letalstvo bombardirali baze v Severnem Vietnamu in Laosu — sicer bodo ZDA hitro izgubile vojno v Južnem Vietnamu.

Na skupni seji zveznega in organizacijsko-političnega zbora zvezne skupščine so sprejeli zvezni proračun za letošnje leto, ki znaša 817.017 milijard dinarjev in je v primerjavi z lanskim letom povečan za 8,6%. Značilnosti letošnjega načrta so: porast družbenega proizvoda za 9%, industrijske proizvode za 11%, kmetijstva za 3%, produktivnosti dela za 7%, zaposlenosti za 3 do 3,5%, realni osebni dohodki naj bi se povečali na zaposlenega za 9%, investicijska potrošnja naj bi se v primerjavi z lanskim letom zmanjšala za 4 odstotke. Plan za letošnje leto so sprejeli po izčrpnih razpravah, saj je bilo danih k osnutku plana 55 amandmajev.

Generali južnovietnamske vojske so izvedli nov državni udar in odstranili civilno vlado premiera Tran Van Huonga. To je v zadnjih 15 mesecih že osmi udar. General Khan se je samo praktično vrnil na čelo vlade, ki jo je nedavno zapustil in se navidezno uklonil ZDA, ki so zagrozile, da ne bodo več gospodarsko in vojaško pomagale Južnemu Vietnamu, če ne bodo pustili civilni vladi do besede.

Na prvi seji novega izvršnega komiteja CK ZKJ so obravnavali organizacijo dela CK ZKJ in v zvezi s tem sestavo pomožnih teles CK ZKJ, a tudi nekatera pereča gospodarska vprašanja. Govorili so tudi o pripravah na kongrese ZK v republikah.

V Bonnu so očitno vznemirjeni, ker je predsednik ZAR Nasser povabil predsednika državnega sveta NDR Ulbrichta, naj obišče Kairo. Bonnski politični krogi si niso na jasnem, če bo po tem obisku ZAR priznala DR Nemčijo.

Jugoslovanska delegacija se je letos prvič udeležila zasedanja sveta za medsebojno gospodarsko sodelovanje in pomoč socialističnih držav (SEV).

Komite za nacionalno osvoboditev Konga (sedež ima v Dar es Salemu) je objavil pogoje za pomiritev v Kongu: umik vseh tujih najemnikov in svetovalcev, odstranitev iz političnega življenja vseh tistih, ki so odgovorni za sedanji položaj, izpustitev političnih zapornikov ter preklic sklepa o razpisu volitev, ki bi morale biti meseca marca.

Po 40 dneh potovanja, ko je obiskal sindikate Argentine, Urugvaja, Čila, Venezuele in Mehike, se je predsednik centralnega sveta ZSJ Svetozar Vukmanović vrnil v domovino.

»ETO«

VAM PRIPOROČAMO PRI PRIPRAVI BREZMESNIH ALI MESNIH JUH. V »ETO« JUHO VKUHAJTE SVETLO PREPRAŽENI ZDROB.

»ETO«

VAM PRIPOROČAMO PRI PRIPRAVI FIZOLA, KAKOR TUDI PRI PRIPRAVI PRIKUH.

»ETO«

VAM PRIPOROČAMO ZA RAZNE OMAKE.

PROIZVOD:

KOLINSKA ♦ LJUBLJANA

OB 22. OBLETNICI POHORSKEGA BATALJONA

SPOMINSKI SMUK PRI TREH ŽEBLJIH

Obletnico herojske borbe pohorskega bataljona so med drugim praznovali tudi pri planinskem društvu Kozjak v Mariboru. Mladinski odtok omenjenega društva je priredil od Ruske kočice do Treh žebeljev spominski smuk.

Udeleženci so se zbrali dan poprej na Glavnem trgu v Mariboru, se odpeljali do Pohorske vzpenjače, nato pa krenili do Ruske kočice. Odtod so naslednji dan pričeli s spominskim smukom do Treh žebeljev. To je kraj, kjer se je pred 22 leti odigrala legendarna borba med borci pohorskega bataljona in številčno nadmočnejšimi nemškimi vojaškimi enotami, ki so okrog te partizanske enote napravile več obkoljevalnih obrobov. Zatem so mladinci planinci mariborskih društev obiskali še Ruše, nato pa so se odpeljali nazaj v Maribor.

D. M.

»ETIKETA«

tkanje trakov in tiskanje tkanin ZIRI

Tkanje trakov, tiskanje TKANIN in izdelovanje vsakovrstnih etiket, znakov, emblemov, razne embalaže iz PUC in papirja za potrebe industrije, lahke in težke konfekcije, v turistično propagandne namene in za vse ostale koristnike tovrstnih predmetov. Izdelujemo tudi spominske prtiče in trakove za partizanske proslave in odkritja spomenikov in obeležij.

Trgovsko podjetje

»NAPREDEK«

DOMŽALE

NUDI POTROŠNIKOM: železo, gradbeni material, električni material, kurivo, delikatesno blago, špecerijsko blago, sadje, zelenjavo, pohištvo, manufakturno blago, prodaja vseh vrst svežega mesa in mesnih izdelkov.

Ob tabornem ognju

Novi zakon o pokojninskem zavarovanju je pozitivno rešil mnoge probleme, ki so bili do sedaj odprti. Vsebuje tudi predpise za upokojevanje bivših borcev in vojaških vojnih invalidov. Toda ti predpisi ne ustrezajo v celoti pričakovanjem in so v določeni meri nepopolni. Če pa se poglobimo v določila za vojaške upokojece, upokojece iz aktivne vojaške službe v JLA, opazimo, da odpira ta zakon nov, zelo pereč družbeno-politični problem, ki je mnogo resnejši od materialnega — kajti le-tega je zakon rešil. Večini teh upokojeencev, ki so še v najlepši življenjski dobi, določila novega pokojninskega zakona ovirajo ali skoraj povsem onemogočajo možnost dela.

Dejstvo je, da je med upokojeenci iz JLA precej takih, ki so stari komaj 40 ali nekaj več let in so torej še na višku svojih umskih in fizičnih sposobnosti. Od njihove aktivnosti, od njihovega dela bi torej družba lahko imela še velike koristi. Toda če ti ljudje iz razumljivih razlogov niso več potrebni JLA, jih ne gre izključiti iz družbeno politične in gospodarske dejavnosti, ker bi jih to do kraja demobiliziralo in povsem razočaralo. Kajti delo je tisto, ki človeku daje moč in ga plemeniti. Posebno velja to za tiste ljudi, ki so vse svoje življenje posvetili revoluciji in

povojni izgradnji socializma. Gre pri tem za mnoge prekaljene borece, ki so zaradi svoje politične zavesti ostali po vojni na položajih, na katerih so takrat bili potrebni in na katere so jih takrat postavili.

V času, ko so tisti, ki so stali v času okupacije povsem ob strani, ali pa bili morda celo v sovražnih vrstah, izkoristili vse možnosti, študirali in se usposabljali, da so lahko potem zasedli zelo dobre položaje, so revolucionarni borci ostali na položajih, na katerih je bilo treba varovati pridobitve narodnoosvobodilne

Problem upokojeencev JLA

borbe in ljudske revolucije. In sedaj — ko niso na teh položajih več potrebni — ali naj izgubijo možnosti do dela, do družbeno politične in gospodarske aktivnosti? To bi pač bilo proti vsem socialističnim načelom — bilo bi celo proti določilom ustave.

Novi pokojninski zakon res vsebuje določila, po katerih se vsi navedeni lahko zaposlijo. To vsekakor drži, toda sistem, ki se zaposli, pripada le 25% pokojnine. Pri tej ugotovitvi pa se pojavlja vprašanje, ali bi tak upokojejec iz JLA v današnji stopnji našega družbenega razvoja dobil službeno mesto, ustrezen njegovim strokovnim sposobnostim, na katerem bi bili njegovi dohodki večji od 75% pokojnine? Naglasiti je namreč treba, da so te pokojnine res lepe! Če pa bi imel dobiti na novem me-

stu nižje dohodeke ali pa tudi enake kot je ostalih 75% pokojnine, nastane res vprašanje, kdo od prizadetih se bo odločil za delo.

Spriču vseh teh ugotovitev je namreč treba upoštevati, da pri vsem tem ne gre za posledice kake subjektivne nezainteresiranosti teh ljudi za študij in za usposabljanje, marveč so bili samo objektivni razlogi, ki so jim narekovali, da so se izobraževali le v svoji stroki. Če pa gre do sedaj v civilno službo, jim priznavajo komaj dovršeno osemletko, ne glede na staž in položaj v JLA. In prav to je tisto, kar jim po novem pokojninskem zakonu takorekoto onemogoča vsako delo.

Pojavlja se torej problem in potrebni so takojšnji ukrepi. Pozneje, ko se ta problem docela razboboti, ga ne bo več mogoče rešiti.

To pa seveda ne pomeni, da velja to za vse upokojece iz JLA. Ne! Marsikateri se je uveljavil, tudi nekaj ustanov in podjetij je z razumevanjem sprejelo v svoje delovne kolektive take upokojece, ki so se tudi v veliki večini vsestransko živeli v novo delo.

Kaj pa drugi? Postopajo, posedajo po gostilnah, postajajo apatični in politično neaktivni — in prav pri takih nastaja vprašanje, kako jih pritegniti nazaj v aktivno družbeno življenje. To pa verjetno ne bo šlo brez sprememb v določilih novega pokojninskega zakona. Materialna osnova je namreč vsekakor najbolj spodbudna za vsestransko aktivnost vsakogar, predvsem pa človeka, ki je še poln življenja.

METOD JURČIČ

Laze proti okupatorjem

Vas Laze se naslanja na severovzhodni rob Planinske kotline. Med vojno je štela 60 hiš, iz katerih je okupator v internacijo

je, gospodarska komisija in obveščevalna mreža.

O okupatorjevi nameri, da bi pridobil vaščane za svoje name-

Neki Lazan se dobro spominja majskega večera v letu 1943: »Ko smo zvečer člani rajonskega odbora Logatec odšli na sestanke v Ivanje soko in Urec, sem v Lazah opazil razne italijanske letake, naperjene proti NOB, s pozivom partizanom, naj se vdajo. S seboj sem imel dve nabito polni torbi naših letakov in druge literature. Urno sem začel pobirati sovražnikove letake in trošiti naše.«

Marsikateri pionir, ki je danes že pravi mož, se rad spominja svojih akcij med NOB. Prav tako tudi tale: »... Tudi mi, najmlajši, smo večkrat sodelovali pri propagandnih akcijah. Izvrševali smo tudi razne sabotažne akcije in demonstrativne napade okrog postojanke. Če nismo imeli drugega pri roki, smo s smodnikom napolnili prazne tulce in jih vrgli v ogenj v bližini postojanke. Močne eksplozije so med Italijani dvignile tak preplah, da so vsi noč streljali v prazno. Zjutraj pa so se v streljih previdno približali mestu, kjer se jim je zdelo, da je zvečer pokalo...«

Italijani so si zavarovali hrbet na ta način, da so vaščani, ki so bili sposobni za boj, morali prenočevati v italijanskih barakah, pod stražo. Vendar tudi ta varnostni ukrep ni obrodil primernih sadov. Partizanstvo se je nezadržno širilo in Italijani so vedno oostreje čutili odpor domačinov proti njihovim osvajalnim težnjam.

ne, so Lazani povedali: »Okupator je nešteto krat raztresal letake proti OF, z grožnjami proti sodelavcem NOB. Vendar vse skupaj ni prav nič zaleglo. Skojevci in celo pionirji ob takih priložnostih niso mirovali. Trošili so našo literaturo celo v bližini postojanke.«

Rajonski odbor Logatec spomladi leta 1943

odgnal 46 rodoljubov; v partizane je odšlo 51 vaščanov. Iz taborišče se jih ni vrnilo 11, 8 borcev je padlo v partizanih. Vaščani Laz so bili kot eno bitje; nihče izmed njih ni omadeževal imena vasi s tem, da bi stopil v sovražnikove vrste.

Marsikateri očanec iz Laz bi lahko povedal: »Večino prebivalstva Laz je sestavljal proletarijat in manjši kmetje. Zato se je narodnoosvobodilno gibanje v Lazah zelo zgodaj razmahnilo. V zgodnji pomladi leta 1942 je odšlo v partizane prvih deset fantov iz vasi.«

Neki borec iz Laz je dejal: »Kot partizani se nismo nikoli bali priti v vas, ne podnevi ne ponoči, čeprav je bila skoraj ves čas v vasi sovražnikova postojanka.«

V začetku leta 1943 se je narodnoosvobodilno gibanje v Lazah in okoliških krajih še bolj razmahnilo. V vasi so od pomladi 1943 delovala mladinska, skojevska, partijska in AFŽ organizacija.

Nerešena vprašanja bivših borcev v Kopru

V tem mesecu se v občini Koper drug za drugim vrstijo občni zbori borcevskih organizacij. Na zborih je največ razpravljano okrog neurejenih stanovanj, neurejene delovne dobe in raznih večjih in manjših napakah. Ker je vprašanje stanovanj za nekdanje borce na obalnem pasu koprškega okraja zelo pereče, smo se udeležili občnega zbora III. mestne četiri v Kopru, da bi tam iz ust nekdanjih borcev slišali mnenja in pripombe.

Dosedanji predsednik tovariš Silvo Kraševac je v kratkem poročilu omenil delo in uspehe, ki jih je organizacija dosegla v preteklem letu. Veliko prizadevanja je bilo prav na stanovanjskem področju, vendar je le manjšo število borcev dobilo za devno pomoč. Letos čaka okrog sto članov na pomoč za delno preureditev stanovanj.

Znano je, da se je zadnja leta došlo na Koprsko veliko število nekdanjih borcev iz vseh republik. Nekateri so prišli po službeni dolžnosti, drugi pa po nasvetu zdravnikov. To je vse lepo in prav. Ni pa prav, da mora prav koprška občina sedaj skrbeti za stanovanja vsem doseženim. Iz statističnih podatkov povzemamo, da je v občini Koper od celotnega števila prebivalcev 14 odstotkov nekdanjih borcev! Vsi pa vemo, kakšna stanovanja smo dobili ob osvoboditvi. Le malo močnejši potres bi bil porušil več kot dve tretjini Koprja. Z množičnim dotokom borcev iz drugih republik je se stanovanjski fond tako obremenil, da se je to vprašanje zastrlo od skrajnih mej. Borci so predlagali, da bi občinsko Združenje ZB in Zveza ZB okraja Koper

zahtevali od republike in zveze večjo finančno pomoč za popravila in gradnjo stanovanj bivšim borcem. To je utemeljeno, saj mora občina skrbeti tudi za stanovanja izbranov, ki so se semkaj preselili iz drugih republik.

Za primer, kako daleč vpliva pomanjkanje stanovanj, naj omenimo bivšega borca, zaposlenega pri avtopodjetju »Slavnik«, ki je v skrbi, kako bi prišel do primernejšega stanovanja, živno zbolel in se sedaj zdravi v bolnišnici. Hkrati pa se pojavlja tudi specifična z dodelitvami stanovanj. Tako je neka članica po posredovanju ZB dobila lepo dvosobno stanovanje, ki je kmalu zamenjala in potem ponovno vložila prošnjo za dodelitev drugega stanovanja.

Tega občnega zbora se je udeležilo od 296 vpisanih članov le okrog 80 članov. Pri tem je posebno značilno dejstvo, da se zbora ni udeležilo skoraj nihče izmed tistih članov, ki stanujejo v novih blokih ali pa v lepo urejenih stanovanjih. Mar ne fujijo potrebe — da bi se vsaj enkrat na leto še srečali s svojimi nekdanjimi tovariši?

V zvezi s tem so nekateri člani ostro kritizirali pojave, da imajo pri dodeljevanju stanovanj še vedno prednost in vodilni tovariši, preprosti in skromni borci pa se priporočajo »zavednost in vestnost« — sam pa oddaja v najem dve sobi!

Na zaključku občnega zbora je bil dan še predlog, da bi tudi v Kopru praznovali 20-letnico osvoboditve z večjo slovesnostjo. P. A.

Živahna razprava o problemih invalidov za Bežigradom

Skupščine bežigradskih vojaških vojnih invalidov so se udeležili delegati sedmih krajevnih organizacij ZVVI z območja bežigradske občine. Skupščina je navrgla mnogo predlogov, po katerih naj bi pristojni organi za večjo pozornost in skrbnost reševali še vedno stvelo problemov, ki tarajo invalide.

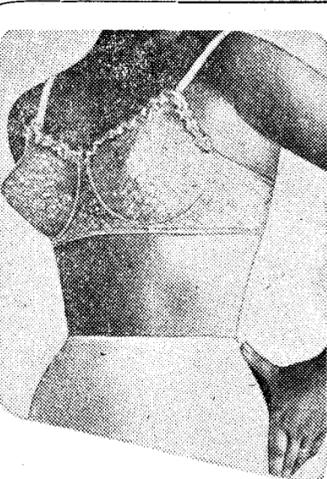
Eno izmed vprašanj, za katerega se bežigradski invalidi najbolj zanimajo, je stanovanjsko vprašanje. Zakaj je za Bežigradom toliko nasprotij med posamezniki in med družbenimi organi ravno pri tem vprašanju? Eden izmed vzrokov je gotovo dejstvo, da so bila severnega dela Ljubljane še najbolj primerna za visoke gradnje. Eden izmed diskutantov je dejal, da bodo Bežigradom v prihodnosti polagali račun za vsak centimeter slabo izrabljenega zemljišča. Predsednik občinske skupščine pa je menil, da na nekaj deset kvadratnih metrih v primeru družinske gradnje lahko — v naraščajoči meri — največ duca ljudi, v blokovni gradnji pa na istem mestu dobi stanovanje tudi več sto ljudi. Na skupščini so dejali, da so borci tudi sami krivi nasprotij, ki nastajajo pri odzemu in dodeljevanju zemljišč za družinsko gradnjo. So borci, ki hočejo za vsako ceno obdržati tistihih nekaj pedev zemlje za solato in rože, a ne pomislijo, kako s tem škodijo svojim nekdanjim soborcem, s katerimi bi jih morala povezovati globoka vez tovarštva. V diskusiji se je oglasilo nekaj udeležencev s predlogom, češ da je bolje počakati s komunalnimi urejevanji in čimprej oskrbeti stavežnja za borce in invalide. Ob koncu diskusije o stanovanjih je član občinskega odbora dejal, da bo občinska skupščina poskrbela, da bodo upravičenci dobili zemljišča za družinsko gradnjo.

Udeleženci skupščine so se menili tudi o sredstvih, ki jih daje družba invalidom, češ, da so ta sredstva, predvsem priznavalne in družinske priznanje, v katerih je država dala takoj po vojni kot odklopanje ali priznanje — precej pičla. Drugi so dejali, naj bi sredstva za invalide in priznavalne črpali iz pokojninskega sklada.

Val odobravanja je dvignil predlog kandidata, ki je dejal, da bi bila v sistemu priznavanja dvojne delovne dobe potrebna temeljita revizija. Tudi iz bežigradske občine je prišel odmev na gradnjo novega invalidskega doma. Udeleženci skupščine so menili, da je prav, da tudi slovenski invalidi dobijo svoj dom. Toda delegat okrajne zveze združenj VVI je razložil, da bi poslovanje doma naložilo na določene težave. V sedanjih razmerah bi moral dom nujno poslovati po ekonomskih cenah, toda, kot vemo, marsikateri borec ekonomskih cen ne bi zmoget.

Ob koncu skupščine so delegati poslali Centralnemu odboru Zveze združenj borcev NOV Jugoslavije pismo, v katerem se pridružujejo prostom vseh žrtev fašizma in nacizma proti zastaranju vojnih zločinov.

Z. C.

Najprej perilo - potem obleka

Našim odjemalcem priporočamo priznane izdelke konfekcije

K O M E T, Metlika

Nedržki, stezniki, otroške hlačke in perilo.

KAREL ŠEFMAN

Leto osemnajsto v gornjesavski dolini

(NADALJEVANJE IN KONEC)

Tudi ostalim postojankam sem ukazal strogo pripravljenost. Vaščanom v Podkorenu sem naročil, naj imajo vozove v pripravljenosti, če bi se morali umakniti, to pa v primeru, če bi Avstrijci vdrli skozi karavanski predor na Jesenice. Različne vesti so krožile po dolini. Nazadnje je major Štefin ukazal tudi nam strogo pripravljenost, čeprav je bilo že vse urejeno, poprej pa nam ni ukazal ničesar. Najmanj, kar lahko očitam Štefinu, je omalovaževanje našega pododseka, to je svojega levega boka. V ukazu majorja Štefina je rečeno, da zaenkrat ni podatkov, da bi nam s italijanske strani grozila nevarnost. Mi pa smo kljub temu posvetili vsjo pozornost Ratečam, ker smo pričakovali združenega napada Avstrijcev in Italijanov.

Naš pododsek je imel sicer samo defenzivno nalogo, toda lahko bi imel tudi ofenzivno, če bi nas okrepili in če bi pravočasno udarili čez Korensko sivo. Vsaj vas Strmec bi ostala v naših rokah, s tem pa nadzorstvo nad Ziljsko dolino. Važnost teh položajev so sprevideli Italijani, ki so zahtevali in tudi delno dosegli dovoljenje za zasledbo Petelinjeka. Pa tudi okoli Kamnatega vrha so se vrstili napadi še julija 1919.

SPORI Z DOMAČIMI NASPROTNIKI

Medtem ko smo se pripravljali na obrambo, sem poslal omejenemu poveljstvu v Radovljici tudi ovadbo zoper župnika Krajca. V Ljubljano pa sem poslal vojake, ki so se uprli. Razen dveh kolovodij so bili vsi oproščeni. Po mojem je upor organiziral župnik. Preiskava se je začela, župnik pa se je na vse mogoče in nemogoče načine izmotaval. Nazadnje je le klonil in dovolil mon-Od Štefina sem dobil navodilo, naj dosežem z župnikom sporazum na kar se da miren način. Sporazum o priklopitvi elektrike pa so dosegli mimo mene, potem ko so Krajca opozorili na to, naj bo strpen. Tudi župnik Aljaž se je zavzel za svojega stanovskega tovariša. Obiskal me je v Podkorenu in me prosil, naj omilim ovadbo zoper Krajca. Privolil sem in zahteval, naj Krajca čimprej premešijo nekam drugam. Res so Krajca že leta 1920 poslali v Bohinj.

Za odnose med nami in župnikom je značilno tudi tole: Omenil sem že, da je župnik prepovedal izročiti cerkvene ključne naše mu vojnemu kuratu. Medtem je prišla zapoved, naj slovesno pri-sežemo Jugoslaviji, seveda z verskim obredom. Vaščanke iz Podkorena so okrasile in postavile oltar na prostem. Slovesnosti so se razen vojakov udeležili tudi civilisti, kurat Lojze Debeljak pa je imel pridigo, v kateri je dejal, da je prehodil že dosti sveta in videl marsikaj, takega župnika kot je kranksogorski, pa še ne. Ta mu niti ne dovoli maše vati v cerkvi. Dejal je tudi »če pravi, da njegova roka seže do Dunaja, potem naj ve, da naša seže do Beograda.« Zahvalil se je vaščanom za pomoč, pa tudi tistim, ki bodo povedali župniku, kaj je pridigal.

Seveda je zaradi tega nastal hud spor. Preiskavo proti kuratu je vodil sam vojaški superior Klobav, ki je zaradi zaslišanja prišel osebno v Podkoren. Kurat me je prosil, naj superiorja prestrežem takoj na železniški postaji, da bo sprejel prve informacije iz naših virov, ne pa iz župnikovih. Vprašal sem radovljiško poveljstvo, kdaj pride Klobav. Odgovor sem sprejel prepozno, pohitel sem na postajo, kjer sem videl župnika, oblečenega za slovesni sprejem. Pomislil sem, glej, jaz poveljnik sem dobil obvestilo šele na zahtevo in to še prepozno, da se nisim mogel bolje obleči, župnik, civilist pa pravočasno. Zamudilo sem popravil s predzvestvo. Pograbil sem superiorjevo torbo in ga povabil na voz pred postajo. Superior je odšel mimo presenečenega župnika, ki je trdil, da ima žanj pripravljeno kosilo. Potolažil ga je, da bo prišel k njemu na kavo, zdaj pa gre k vojakom, ker je tudi sam vojak. Superior se je popolnoma strinjal z nami, nas pohvalil kot dostojne ljudi, vrnil pa se je po poti, ki pelje daleč proč od župnišča. Krajcu je piserno sporočil svoje mnenje. Tako smo zmagali, naš kurat je bil rešen... Potem se je spet pojavil Aljaž kot posredovalec.

NASA OFENZIVA

Obrambna črta na Karavankah se maja in junija 1919 ni spreminila. Imeli smo zasedeni vrsto

postojank, skoraj vsak dan so se vrstile manjše praske. Tudi mi smo pošiljali patrolje na koroško stran. Pet mož pod vodstvom Jožeta Pintbaha iz Rateč je odšlo v gozdove na koroški strani. Poiskali so pripraven kraj in opazovali gibanje Avstrijcev po Ziljski dolini. S tega položaja so tudi večkrat streljali nanje. Nazadnje so se lahko po dolini premikali samo ponoči. Ves čas so iskali kraj, kjer je bila skrita patrolja. Končno jim je uspelo, da so ga odkrili. To se je zgodilo v noči med 6. in 7. majem, ko so se pripeljali v bližino patrolje. Toda stražar jih je slišal in sprejeli so jih z ročnimi granatami. Posadka s Petelinjeka je slišala streljanje in prihitala na pomoč. Z združenimi močmi so potem pregnali Avstrijce nazaj v dolino.

V drugi polovici maja je bilo čutili, da postajajo priprave za našo ofenzivno resne in načrtne. Začela je delovati srbska komanda s svojimi vojaškimi izkušnjami. Tudi oskrba se je izboljšala, dobili smo »železne rezerve«, kon-

vzhodni strani Petelinjeka je ostala naša straža, italijanska pa na zahodni. S to vestjo sem takoj odhitel v Podkoren, da bi obvestil nadrejene o kompromisu. Toda ti so zahtevali, naj povelje izvršim in se umaknem s Petelinjeka. Očitno so mi, da se hočem na lastno pest vojskovati. Ko sem spoznal, da pametna beseda ne zaleže, sem zahteval pisмено povelje, naj zapustimo Petelinjek. Nemudoma so mi ga tudi dali. Zdaj ni kazalo drugega kot umakniti se. Toda že naslednjega dne smo zasedli prvi vrh vzhodno od Petelinjeka ter tam uredili naše postojanke. To je vrh na leži. Napeljali smo tudi telefon. Ko je bil nekoč telefon pokvarjen, so s postojanke poslali Janeza Rožiča mlajšega po dolinici Trebiža v Podkoren na poveljstvo po nadaljnja navodila. Proti večeru se je po isti poti vračal, pa ga je zajela italijanska patrolja in ga odpeljala proti Peči, kjer so imeli Italijani poveljstvo. Rožič je svoje tovariše obvestil o svoji usodi z živžgom. Ti so takoj zgrabili

Mitraljezna četa Šefmanovega odreda

zerve s prekaženim svinjskim mesom. Tistega, ki bi jo pojedel, je čakala huda kazen. Sledile so tudi kadrovske spremembe. Ustanovljen je bil Jeseniški odred pod poveljstvom kapetana Kujundžiča. Dne 25. maja sem prejel še povelje s podpisom tega oficirja, v katerem sem dobil navodila za akcijo v bližini ofenzivni. Ukazali so mi defenzivo, obenem pa ojneno podporo desnega boka, to je čet z Jesenic.

Ko se je 26. maja začel napad, so bili Avstrijci presenečeni, pa so se kmalu znašli. Oglasilo se je njihovo topništvo. Takrat sem bil v Kavčni nad Petelinjekom. Granate so začele padati blizu naših postojank. Naša dva pehotna topiča sta obstreljevala sovražne postojanke okoli Strmca. Porabil sem že veliko streliva, pa sem dobil od komande v Mojstrani opomin, naj okrepim ogenj. To je trajalo nekaj dni, vsak dan so streljali na nas iz doline. Končno sem dobil pomoč, polovico gorske baterije. Ta je s preciznimi strelji v kratkem prisilila nasprotnika k molku. Toda naših težav še ni bilo konec, še vedno smo morali biti budni.

NASTOPIJO SPET ITALIJANI

Po dogovoru o premirju med Avstrijo in Italijo so imeli Italijani pravico zasesti dominantne točke, četudi bi bile na avstrijski strani demarkacijske črte. Tega so se poslužili tudi pri nas. Zdi se mi, da je bilo proti večeru 18. junija 1919, ko so me iz komande obvestili, da se moramo umakniti s Petelinjeka, to je kakih 300 metrov od naše sedanje tromeje, češ da to zahtevajo Italijani in da se bomo tako izognili hujšemu incidentu. Takoj sem ukazal, naj gredo na Petelinjek naši fantje z vsemi razpoložljivimi strojnimi.

Bilo jih je kakih 25 vojakov s tremi strojnimi, razen tega pa se nam je pridružil manjši oddelek Srbov z enim oficirjem. Oba oddelka sta se sešla na Petelinjeku, čeprav so Srbi šli iz Rateč, naši fantje pa s Poljane. Zagledali smo 300-500 Italijanov, ki so šli proti nam v strelski črti. Hoteli smo doseči, da bi Italijani mislili, kako nas je mnogo več, zato smo se neprestano premikali. Italijani so najbrž pomislili, da je na Petelinjeku vsa naša četa, ki so jo cenili na 250 mož. Tako smo dosegli, da so se nas zbal in privolili v kompromis. Na

za orožje in napadli patroljo s ročnimi granatami. Italijani so sicer začeli streljati, toda končno so se le poglani v beg, ujetnika pa so pustili in je pobegnil.

Zdi se, da je moj odpor proti izvršitvi povelja za umik s Petelinjeka le povzročil, da se je zganil divizijski štab in posvetil temu vprašanju več pozornosti. Obiskat nas sicer res ni prišel nihče, toda že sam pogled na karto pove, kaj pomeni Petelinjek za položaje na Poljani in Kamnatem vrhu. Kakor hitro smo pokazali nekoliko popuščanja, so Italijani hoteli naprej tudi na Kamnatem vrhu. Po nekaj streljih so se umaknili, umaknili pa so se tudi naši. Naslednji dan smo spet zasedli položaje in na njih tudi ostali.

To je bil že drugi napad na našo postojanko na Kamnatem vrhu. Prvi je bil prve dni junija, drugi pa 19. junija. Prvič je na planini Rekaršiči naša patrolja opazila dva vojaka v italijanskih čeladah, ki sta šla proti koroški strani. Da bi ju prestrašili, je Janez Hribar vrgel ročno bombo, nakar so začeli od Kamnatega vrha na naše streljati. Umaknili so se na rob Rekaršičice, ker so se zbalj obkolitve in se skrili za pastirsko kočjo. V nadaljnjem streljanju je bil Janez Hribar ranjen skozi trebuh. Dve uri so ga nosili v dolino, nato pa poslali v Ljubljano v bolnišnico. Po nekaj tednih je okreval.

Bali smo se novih napadov na tem kraju, zato sem prosil za pomoč. Takoj drugi dan so mi poslali 25 mož Badjurove čete. Ti so zasedli položaje, toda kot smo že omenili, so doživeli nov, drugi napad in se umaknili.

KONEC BOJEV

Julija je prišel na naš sektor bataljon srbske vojske in nas zamenjal na položajih. Našo četo so potegnili v rezervno v Kranjsko goro. Tam smo ostali, dokler nas niso razdelili na razne kraje. Nekateri so šli v druge enote služiti redni vojaški rok, nekateri domov. Mene so odpustili iz vojske. Nekaj časa sem počival, nato pa se je bilo treba lotiti dela, da sem se preživljal.

Večina vojakov naše čete se je med drugo svetovno vojno aktivno udeležila osvobodilnega boja. S tem so nadaljevali pot, ki so jo začeli leta 1918...

Vojaška znanost in tehnika

Vojaška znanost in tehnika

Vojaška znanost in tehnika

...koliko vojakov gre na ladjo?

To je seveda odvisno od velikosti ladje, ki se računa v brutoregistrskih tonah (BRT). Vedeti pa je treba, koliko brutoregistrskih ton pride na posameznega vojaka. Če gre za daljše prevoze, je treba za vsakega vojaka z njegovo opremo in orožjem vred predvideti po 10 BRT, na posebnih ladjah za prevoz enot pa po 6 BRT. Na krajših progah — do osem ur vožnje — bi v te namene zadovalo že 2,25 BRT in še manj.

Vojaški načrtovalci računajo, da mora priti na vsakega vojaka po 0,55 m² površine, če gre za krajše vožnje, in po 1,10 m², če

Ali veste...

je treba med vožnjo prenočevati. Za ranjence pa predvidevajo po 2,20 m² površine.

Precej manj ljudi gre na vojne ladje. Nanje lahko nalože za polovico manj vojakov, kot pa znaša ladijska posadka. Pri prevozu s podmornico računajo na vsakega vojaka po 15 ton delplasmaja.

V primeru, če je treba prepeljati konje, mule, govedo itd., računajo na vsak rep po 5 do 6,75 BRT, medtem ko motorna vozila potrebujejo po 16,75 do 20 BRT.

...koliko Nemcev služi v francoski tujski legiji?

Tujska legija v današnji obliki je bila v Franciji ustanovljena leta 1831. leta in je bila namenjena za delovanje izven francoske matične dežele.

Med prvo svetovno vojno je šlo skozi tujsko legijo 53.000 legionarjev, ki so jih uporabljali na najrazličnejših bojiščih (na Dardanelah, Solunski fronti, pa tudi v Franciji) in od katerih jih je zelo malo ostalo živih (izmed 14.000 Švicarjev jih je padlo 9.000).

V drugi svetovni vojni se je tujska legija udeležila bojev v Narviku na Norveškem, v Eritreji, Libiji in Tunisu, kasneje pa še v Italiji, Franciji in Nemčiji.

Po drugi svetovni vojni se je tujska legija rekrutirala predvsem iz vrst Nemcev. Sodijo, da je 70 % njenega moštva pripadalo nekdanjim vojakom Romelovega ekspedicijskega afriškega korpusa. Nato se je tujska legija udeleževala v Indokini, kjer pa je izgubila kakih 10.000 mož, največ pri Djen Bieu.

Ko pa so se Francozi morali iz Indokine umakniti, so tujsko legijo poslali v Alžirijo. Tudi tam je imela hude izgube. Po končani alžirski vojni je v tujski legiji ostalo le še 18.000 vojakov, ki so razvrščeni v pet pehotnih polkov, dva konjeniška polka (oborožena z lahкими tanki), dva padalska polka (izmed katerih so enega zaradi upora proti francoski vladi razpustili že leta 1961) in še nekaj motoriziranih saharjskih enot. V francoski tujski legiji je še vedno 40 % njenih pripadnikov nemškega porekla.

VOJAK IN STRATEG

Winston Churchill se v šoli ni mogel pohvaliti s kakimi posebnimi uspehi. Resnici na ljubo, bil je zelo slab dijak. Ko so ga vrgli iz ene šole, se je vpisal v drugo. Uspeh pa je bil spet enak ničli... Kaj naj še stori?

V boju s sudanskimi derviši

Lahko postane vojak! Saj so ga že kot otroka veselili svinčni vojaški! Poslali so ga v Sandhurst, britansko vojaško akademijo. Dvakrat je polagal sprejemni izpit — in obakrat padel. Nato je šest mesecev obiskoval poseben intenzivni tečaj in se na posled vpisal med konjenike, kjer konkurenca ni bila tako huda. Mnogo kandidatov namreč ni zmoglo stroškov za opremo in urjenje.

Tedaj pa se je mlademu Winstonu nenadoma odprlo. Zgodil se je čudež: ob koncu šolanja je bil med 150 gojenci osmi! Obšla ga je želja za vojskovanjem. Dosegel je, da so mu dovolili oditi na Kubo med upornike, nacionaliste, ki so se bili uprli španskim gospodarjem.

Ko pa se je tam spet vse pomirilo, se je vrnil nazaj v Anglijo, vendar ne za dolgo. Skupno s svojim polkom, v katerem so Churchilla imeli za najboljšega

konjenika, so ga poslali v Indijo, kjer se je prebivalstvo neprestano upiralo angleškemu gospodarstvu. Tam je mladi oficir, Winston Churchill imel priložnost, da se izkaže ne le kot vojak, temveč celo kot novinar in — pisatelj. Napisal je vrsto člankov za angleško časopisje, nato pa se je lotil še romana, prvega in zadnjega v svojem življenju, ki pa mu je prinesel kar 700 funtov sterlingov.

Medtem je zvedel, da se pripravljajo ekspedicija za v Egipt. Ni okleval in se je prostovoljno javil k ulanom. Hkrati pa se je dogovoril z listom »Morning Post«, da mu bo s pohoda pošiljal reportaže. V Sudanu se je udeležil znamenite bitke pri Omdurmanu, ko se je 2. septembra 1898 kakih tristo britanskih konjenikov, oboroženih kot nekdanj pri Waterlooju s sulicami, spopadlo s tisočglavo množico sudanskih dervišev. Boj je trajal le tri minute, nato pa so se britanski konjeniki s hudimi izgubami umaknili. Churchill še ni bil nikoli tako blizu smrti kot tedaj: ker si je bil izpahnil roko in ni mogel držati v dlani sulice, se je sam in le s pištolo v roki znašel sredi tuleh dervišev...

»Tedaj sem prvič,« je kasneje pisal o tem dogodku, »občutil ne-

izmeren strah. Bil sem prepričan, da me bodo ti strelci ubili, drugi pa da me bodo kot volkovi požrli...«

V burski vojni na jugu Afrike

Nato se je odpovedal vojaški službi in postal novinar. Vendar ne navaden novinar: »Morning Post« ga je sprejel v službo kot vojnega dopisnika in ga je temu primerno tudi plačal: povrnil mu je vse stroške, razen tega pa mu je dajal še po 250 funtov sterlingov na mesec. To pa ni bilo kar tako, kajti v sedanji vrednosti bi njegova mesečna plača znesla dva in pol milijona dinarjev! Kaže, da Winston Churchill ni bil slab vojak, da pa je bil še neprimerno boljši novinar.

Poslali so ga v Transvaal, kjer se je udeležil burske vojne. Tudi tam je imel priložnost, da pokaže svojo hrabrost. Buri so ga ujeli, vendar jim je spet ušel in se rešil kljub temu, da so Buri obljubili visoko denarno nagrado vsakomur, ki bi ga ujel ali ubil.

Ko se je Winston Churchill po mnogih takih in podobnih doživljenjih vrnil v London, sta njegova cena in ugled še bolj narasla. Postal je poslanec, kot novinar pa je za svoje dopise in reportaže

letno prejemal po 4500 funtov sterlingov.

In tako je tik pred izbruhom prve svetovne vojne 1914. leta postal celo prvi lord Admiraltete — minister za mornarico.

Katastrofalna dardanelska operacija

Dardanelska ekspedicija je največji vojaški polom, ki ga je Winston Churchill kdajkoli doživel v svoji vojaški karieri. Namen ni bil slab. Z osvojitvijo Galipolija in prodorom do Carigrada bi zavezniški izločili Turčijo iz vojne, vzpostavili neposredno pomorsko zvezo s svojo zavezničko Rusijo in vplivali na Grčijo in Romunijo, morda pa tudi na Bolgarijo, da se jim priključijo v skupnem boju proti nemško-avstro-ogrski koaliciji.

Pri tem pa je Churchill nalezl na ostro nasprotovanje mnogih vojaških voditeljev. Celotni vojni minister Kitchener ni bil prepričan v uspeh. Nasprotja so bila tudi med Angleži in Francozi: eni so želeli Galipoli napasti iz evropske, drugi pa iz azijske smeri. Turki so galipolski polotok branili s kakimi 20.000 vojniki in 236 topovi, z zavezniške strani pa se je ekspedicije udeležilo 60.000 vojakov. Prvi napad se je začel 19. februarja 1915. leta, vendar so ga Turki zavrnil. Zavezniški so znova napadli 25. aprila, tokrat s 75.000 vojniki in z 59 bojnimi ladjami, križarkami in rušilci. Toda tudi Turki so medtem okrepli svoje sile in zavezniško izkrcanje je doživelo popoln neuspeh. V vsej dardanelski operaciji so zavezniški izgubili 140.000, Turki pa 160.000 vojakov.

Poglavitna krivda za neuspeh leži nedvomno v zavezniški neodločnosti in v postopnem pritego-

vanju enot v boj. Churchill pa je bil vseskozi za odločen udar z vsemi silami hkrati in brez zdrževanja. Imel je prav. Po vojni se je pokazalo, da so bile turške sile na Galipoliju ob prvem napadu že povsem izčrpane, primanjkovalo pa jim je tudi municije.

»Če bi Britanci bili pogumnejši in poslali v Dardanele še več ladij,« je priznal Enver paša, »bi lahko prodrli vse do Carigrada.«

Zavezniški so vso krivdo vrgli na Churchilla in njegovo trmo. Moral je odstopiti.

Komandant bataljona in konstruktor tankov

Javil se je v vojsko in postal je komandant nekega grenadirskega bataljona, s katerim je nato prebil šest mesecev v strelskih jarkih. Ko pa je britanski predsednik vlade Lloyd George menil, da ima dovolj pokore, ga je spet postavil — za ministra za oborožitev.

Manj pa je znano, da je bil Winston Churchill tudi konstruktor prvih tankov. Že tedaj, ko je bil minister za mornarico, je dal izdelati prototip oklopnega vozila, ki so ga krstili za »Winston's Folly«. Kasneje so ga še izpopolnili in tako je 20. novembra 1917. leta prišlo do prvega množičnega napada britanskih tankov, ki so brez artilerijske priprave prebili nemško obrambo na devet kilometrov širokem odseku. Britanci so tedaj dosegli popolno presenečenje in so ujeli 10.000 nemških vojakov.

Tak je bil Winston Churchill. Nemirnega in nestalnega duha... Politik, vojak, strateg, izumitelj, novinar, pisatelj, slikar...

FOTOGRAFIJA Z VPRAŠAJEM

Tovariš Tone Bavec-Cene nam je sporočil: »Fotografija, objavljena v 3. letošnji številki »TV 15«, je nastala 2. decembra 1944 v Vipavi in predstavlja mimoohod 19. SNOB »Srečka Kosovela«, potem ko so na trgu v Vipavi podelili odlikovanja borcem brigade.« Tovarišu Bavec hvala za pojasnilo! — Današnja fotografija pa predstavlja veselo partizansko družino s harmonikarjem in kitaristom. Po skladovnici drv v ozadju sodimo, da je bila fotografija posneta na nekem dvorišču, nemara blizu kuhinje, kajti partizan z zavihanimi rokavi in s predpasnikom spominja na kuharja. Pomagajte nam ugotoviti, kje je bilo to in kdaj?

POMORSKA BITKA, KI JE POMENILA KONEC ŠPANSKEGA IN ZAČETEK ANGLEŠKEGA GOSPOSTVA NA MORJU

Katastrofa »nepremagljive armade«

Spanija je dosegla svoj vrhunec za časa vladavine Filipa II. V njegovi državi, ki se je razprostirala na obeh poloblah, ni sonce nikoli zašlo. Ob koncu XVI. stoletja je Spanija bila največja in najbogatejša država na svetu.

Tedaj pa je v njeni neposredni bližini že nastajala nova pomorska sila, ki se je začela čedalje bolj ozirati za španskimi kolonijami. Ne le to. Eden izmed najdrznejših tedanjih pomorščakov Francis Drake, gusar v službi angleške kraljice Elizabete I., je brezobzirno napadal španske ladje in ozemlja. Spanija se je večkrat pritožila, kar pa angleške kraljice ni prav nič motilo. Nasprotno, gusarju Draku je podelila celo plemiški naslov.

GOLJAT PROTI DAVIDU

Odnosi med Spanijo in Anglijo so postajali čedalje bolj napeti. Ko pa je v Holandiji izbruhnil upor proti takratnim španskim oblastnikom in ko je angleška vlada, da bi pomagala upornikom, napotila Draka na ropanje španskih luk, je bilo Filipu II. dovolj in se je začel pripravljati na vojno.

Medtem ko se je španska vojna mornarica zbirala, je Francis Drake s svojimi gusarskimi ladjami iznenada vdrl v luko Cadix in potopil 37 španskih ladij. S tem je dosegel enoletno odložitve pohoda španske »nepremagljive armade«

nad Anglijo. V maju 1588. leta je bila španska mornarica naposled pripravljena. Sestavljena je bila iz 120 ladij raznih vrst in velikosti — od galij, ki so imele po pet topov, do 1000 in še večtonskih jadrnic, izmed katerih je bila vsaka oborožena s petdesetimi topovi.

To pa je bila le ena stran medalje. Posadke so bile namreč slabo izurjene, ladje pa stare. Razen tega je primanjkovalo topov in municije.

Pri Angležih pa je bila zadeva povsem drugačna: njihova mornarica je bila v primerjavi s špansko neznatna in sestavljena iz manjših ladij, toda njihove posadke so bile mnogo boljše. Njihova taktika se je tudi razlikovala od španske: Španci so računali na to, da se bodo spoprijeli iz neposredne bližine in da bo njihovo vojaštvo, vkrcano na ladje, poskakalo na sovražnikove ladje in jih osvojilo. Angleži pa so imeli drugačno računico: njihove ladje so imele močnejše topove kot španske in so kanili uničevati španske ladje s spretnim manevriranjem in z obstreljevanjem z ustrezne razdalje.

ZAMUJENA PRILOŽNOST

Pred odhodom je Filip II. dal poveljniku »nepremagljive armade« še zadnja navodila: plove naj proti Angliji, spotoma uniči Elizabetino ladjevje, nato nadaljuje pot v Holandijo, tam

vkrcava vojsko vojvode Parme in jo prepelje v Anglijo.

»Zavzel bom Anglijo in na otoku razvil špansko zastavo,« je Medina, poveljnik španskega ladjevja, zagotavljal kralju.

Angleži so imeli le 34 vojnih ladij in so morali na hitro oborožiti še kakih 120 trgovskih ladij, da bi njihova mornarica vsaj po številu ladij bila enakovredna španski.

»Nepremagljiva armada« je priplula 19. julija v bližino rta Lizarda, le kakih sto milj zahodno od Plymoutha, kjer so bile zasidrane angleške ladje. To je bila izredna priložnost za uničenje nasprotnikovega ladjevja, ki pa je Medina ni izkoristil, temveč je mirno plul naprej proti Holandiji. Zato mu pa, Angleži niso dali več miru. Neprestano so ga zasledovali in mu s svojimi močnimi topovi potopili tri največje ladje.

ANGLEŽI V NAPADU

V naslednjih dneh je bilo še več spopadov, v katerih pa je bila sreča vselej na angleški strani. Največji uspeh so Angleži dosegli 27. julija, ko so nasprotnikove ladje, zasidrane v pristanišču Calaisu, napadli z majhno jadrnico, polno razstreliva in vneljivih snovi. Ob tej priložnosti je nekaj španskih ladij zgorelo, druge pa so se v neredu umaknile proti Holandiji.

Do odločilnega spopada je prišlo dva dni kasneje pri Gravelinu. Angleška »redna« mornarica

pod Howardovim poveljstvom je napadla s čela, Drake pa je s svojimi gusarskimi ladjami Špancem zašel za hrbet. S tem pa je bila usoda španske mornarice dokončno zapечатena. Z njene strani ni bilo več organiziranega odpora, temveč se je vsaka ladja branila zase, kot je vedela in znala. Tako so Angleži razbili veliko in okorno špansko mornarico na majhne skupine in vsako posebej uničevali.

Vendar tudi Draku, ki se je bil prebil Špancem za hrbet, ni bilo lahko. Nanj sta planili kar dve španski ladji: »Santa Isabela« in »Filip II.«. Obe sta se mu hoteli približati, vojaki na njih pa so čakali, kdaj bodo lahko skočili na gusarsko ladjo. Drake pa je tako spretno manevriral in obdeloval Špance s topovi, da je na njihovih ladjah nastalo pravo razdejavanje in pokol.

Nepričakovano pa se mu je približala z največjo hitrostjo še tretja španska ladja — »San Nicolas«. V zadnjem hipu se ji je izognil in »San Nicolas« se je namesto vanj zalotel v — »Santo Isabelo«. Medtem ko so Španci rjuli drug na drugega in si očitali krivdo, se jim je Drake približal in jim s svojimi topovi zažgal ladjo. Požara ni mogel nihče več pogasiti. Ladja je gorela kot bakla, dokler se ni močno nagnila in potopila.

Boj je ponehal šele zvečer. Španci so izgubili osemnajst ladij. S tako okrnjenim ladjevjem Medina ni mogel upati na noben uspeh in je menil, da bo najbolje storil, če se vrne nazaj v Spanijo. Angležev pa se je tako bal, da si ni upal zapluti skozi Doverska vrata, temveč je obkrožil vso Anglijo in spotoma v viharjih izgubil še nekaj ladij.

Ko se je bil vrnil v Spanijo, je Filip II. lahko ugotovil, da mu je od »nepremagljive armade« ostalo borih 25 ladij! To pa je bil konec — le ladjevja, temveč tudi španskega gospostva na svetovnih morjih.

Vojaska znanost in tehnika Vojaska znanost in tehnika

SPOMEN NA AKCIJO, V KATERI JE BIL V BEOGRADU LIKVIDIRAN ZLOGLASNI AGENT MILOŠ PAJEVIĆ

»Ali znaš streljati?«

Je vodja utarne skupine Pera Ristić vprašal Miroslava Mirkovića nekega septembrskega dne 1941. leta, nato pa mu je povedal, kakšna je njegova naloga: ubiti je treba enega izmed sovražnikovih agentov, ki v zaporih strahotno mučijo ujetе borce in aktiviste.

PIŠTOLA POD KROMPIRJEVEM

Načrt smo začeli takoj izvajati. Dimitrij Dimitrijevič-Dima je meni in Darinki Mihajlovič-Mali v Braničevski ulici pokazal agenta. Od tega dne dalje ga je Mala zasledovala vsako jutro ka-

kih šest ali sedem dni zaporedoma in nas obveščala, kod vse hodi.

Tridesetega septembra mi je Ristić sporočil, naj grem k Dimu, kjer bom dobil pištolo. Odšel sem, vzel pištolo, jo vtaknil

v torbo, nanjo pa nameril krompirja in solate ter jo odnesel domov. Ristić me je kmalu spet obiskal. Najprej me je vprašal, če imam orožje, nato pa mi je rekel, da bo treba izvesti akcijo naslednjega dne, 1. oktobra ob osmih, kajti agenta je le ob tej uri videti v Braničevski ulici.

Z Dimom in Perom Gromikom sem odšel na kraj, kjer naj bi bila naša akcija. Med sprehanjem sem ter tja smo izdelali natančen načrt. Jaz naj bi agenta pričakal blizu vogala Dragačevske ulice. Nekaj metrov stran od mene naj bi bil Dima. Njegova naloga je bila likvidacija morebitnega agentovega spremljevalca, ki bi se hotel vmešavati. Pera Gromiko pa naj bi čakal na vogalu Kataniceve ulice in bi na ju varoval med umikom.

ZADNJE ZELJE

Potem smo šli sedet v slaščičarno in današnji Ulici vojnih invalidov in se najedli tort. Kdo ve, če ni to naša zadnja priložnost...

Dimo se je nato poslovil od naju, midva pa sva se vrnila v Gromikovo stanovanje. Usedla sva se za mizo in se molče spogledala. Iz žepa sem izvlekel bencinski vžigalnik in mu ga ponudil:

»Prijetelja sva si že od mladih nog. Vzemi ga. Imej ga za spomin. Mogoče boš ti ostal živ, jaz pa ne. V primeru, da bo šlo vse po sreči, mi ga boš vrnil.«

Odšel sem domov in legel v posteljo. Misel na akcijo, ki jo bo treba naslednjega dne izvesti, me je močno vznemirjala. Skušal sem zaspati, pa ni šlo. Misli so mi neprestano uhajale na besede Pera Ristića: »Pazi, kajti pištola, ki jo imaš, je nekoč že zatajila.«

Mar se bo to tudi tokrat zgodilo? Ali bodo moji tovariši dovolj hitri, če bo od tega prišlo? Je to konec mojega življenja? Zaspal sem šele pred zoro.

NEVARNA CIGARETA

Zjutraj sem odšel na sestanek s tovariši. Vsakdo izmed nas je odšel na svoje mesto. Prižgal sem si cigareto. Medtem pa sem se ozrl v smer, odkoder naj bi prišel agent. Zdrznil sem se. Šel je naravnost proti meni. Bil je v spremstvu nekega starejšega, debelega človeka. Ugasnil sem vži-

galico, takoj nato pa iz skatlice potegnil drugo. Z roko sem dal Peru znak.

Nato sem se umaknil za vogal in se delal, ko da prižigam cigareto. Medtem sta šla mimo mene. Odvrgl sem cigareto in stopil za njima. Pištola mi je bila za pasom, pripravljena na strel. Vzel sem jo v roke.

Tedaj pa sem se spomnil, da sem odvrgl še celo cigareto. Takoj me je spreletelo: »Če jo bo policija našla, bo s cigareto vred imela v rokah tudi moje prstne odtise.« Obrnil sem se, da bi jo s čevljev potisnil v blato, medtem pa jo je nekdo, ki je šel tam mimo, pobral in si jo vtaknil v usta. Oddahnil sem se...

NEPRIČAKOVANI ZASLEDOVALCI

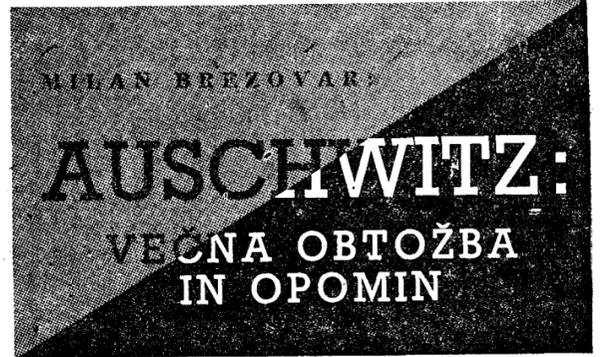
Pohitel sem za agentom in njegovim spremljevalcem. Ko sem se mu približal, sem mu v hrbet izstrelil tri kroglice. Med padanjem se je počasi obračal proti meni in skušal z roko seči v no-tranji žep plašča.

Ko se je zgrudil, sem se hitro obrnil in stekel. Ze po nekaj korakih sem zaslišal za seboj vpitje: »Primite ga, morilca!« Ozrl sem se in videl agentovega spremljevalca in še nekaj drugih ljudi, ki niso vedeli, za kaj pravzaprav gre, kako hite proti meni. Pištolo sem še vedno imel v rokah. Nameril sem jo nanje in zakričal: »Nazaj! Kvišku roke!« in se jim približal za nekaj korakov. Ustavili so se. Nekateri izmed njih so začeli bežati, drugi pa so dvignili roke v zrak. Nato sem jim ukazal: »Takoj nazaj!« in vsi so se spustili v beg.

Vse to se je zgodilo v nekaj sekundah. Obrnil sem se in spet stekel. Ljudje, ki sem jih srečeval, so se mi umikali s poti, ko so me videli s pištolo v roki. Potem ko sem ugotovil, da me nihče več ne zasleduje, sem pištolo vtaknil za pas. Nenadoma je nekaj zaropotalo. Ozrl sem se in videl, da mi je pištola zdrknila na tla.

Hitro sem se vrnil in jo pobral. Tedaj pa me je neka starejša ženska, ki je prišla tam mimo, ogovorila: »Hitreje, fant, hitreje!« Nisem v stanju opisati, kako blagodejno so njene besede vplivale name. Z novimi močmi sem tekkel po ulicah. Hitel sem proti Južnemu bulvarju, kjer je stanovala moja stara mati.

Pri njej sem ostal do poldneva, nato pa sem se vrnil k Peru Gromiku in mu v šali rekel: »Nisi imel sreče. Vrnil mi moj vžigalnik.« Miroslav Mirković

Nedvomno obstajajo rase in so razlike med ljudskimi skupinami, toda rasa je samo pojem biološke razdelitve, klasifikacije ljudi po njihovih telesnih lastnostih, kot npr. po barvi, tipu, telesnih specifičnostih — pa nič drugega! Razlike med človeškimi skupinami ne dajejo pravice nikomur vrednotiti in razlikovati boljše in slabše rase, kot so to delali nemški rasisti. Razlike med rasami nastajajo in so nastale z razvojem. Vendar pri zaostalih rasah ta zaostalost ni posledica njihovih »rasnih lastnosti«, kot trdijo ti rasisti, temveč je posledica njihovih neugodnih življenjskih pogojev. V zadovoljivih življenjskih pogojih pa pokažejo te rase enake sposobnosti in se razvijajo prav tako kot npr. »napredne rase«.

Po mišljenju teh rasistov so imeli najnižjo rasno vrednost Židje, katerim niso predvideli življenjskega prostora na našem planetu. Nje so hoteli nacisti brezkompromisno iztrebiti. Francoze npr. in ostale narodnosti v Evropi in Aziji so smatrali za bolj ali manj nečiste rase, ki jih bodo morali podjarmiti in uporabiti za delovno silo v gospodarstvu. O Slovanih se npr. izražajo kot o »umazani« rasi, ki jo je treba prav tako upo-

Drobec iz mozaika agonije v Auschwitzu

rabiti kot neke vrste sužnje za delovno silo. Nemci pa so bili po rasistični teoriji določeni za pripadnike najvišje, germanske rase, »edine nositeljce kulturnih, političnih in vojaških vrlin v svetu«, in v tem svojstvu za »gospodovalni« narod.

Seveda nacisti niso mogli biti dosledni v svoji teoriji, ko so iskali svoje zaveznike in pomočnike v drugi svetovni vojni, ki so jo sami izzvali. Morali so popuščati imperialističnim težnjam svojih zaveznikov. Ze ta nedoslednost sama dovolj zgovorno priča o slabosti in gnilobi njihove teorije; saj so se v praksi povezovali z vsemi, kakršnimi koli že človeškimi rasami, samo da so dosegli svoj namen. Spomnimo se samo Vlasovce, naših »domobrancev« in številnih drugih kvilingovcev Evrope in Azije, ki jim je Hitler namenil poseben status v »novem redu« po »zmagoviti« drugi svetovni vojni. Nemci, pripadniki germanske rase, naj bi po zmagi skupaj s svojimi zavezniki Italijani in Japonci ter s svojimi vazali, kot npr. s Tisovo Slovaško, s Češkimi protektoratom, Petainovo Francijo, Hortyjevo Madžarsko, Povelicevo ND Hrvaško, Quislingovo Norveško in z drugimi sorodnimi državnimi tvorbami — vladali vsemu svetu.

Slovenijo in njeno etnično skupnost so nacifašisti neusmiljeno razkosali. Italijanskemu imperiju, ki je že po prvi svetovni vojni raznarodoval Slovence na Primorskem in Istri, v Benečiji pa celo od leta 1866 dalje, so leta 1941 izročili še preostali del Notranjske in Dolenjske, ki ju proti vsem načelom mednarodnega prava sredi vojne priključili svoji državi kot »Ljubljansko provinco«. Gorenjsko in Štajersko so pridržali za sebe, vtem ko Prekmurje izročili Hortyjevi Madžarski. Slovensko Štajersko pa so označili celo kot organski del velikonemškega rajha.

Očitno je bilo: Slovenijo so razkosali zato, da bi jo etnično uničili. Te nacistične namere o usodi Slovencev v drugi svetovni vojni potrjujejo tudi nacistični načrti o preselitvi Slovencev v koncentracijska taborišča v Nemčiji in v njihovih okupiranih deželah.

Imperialistična teorija o rasizmu in izvajanje te teorije v življenju je seveda najbolj prizadela Žide in dela nezmožne ljudi vseh takih imenovanih nižjih, nečistih ras.

Brez usmiljenja pa so nemški nacisti nastopali proti vsem ljudem, najsi so bili še tako žlahtne germanske rase, ki so se uprli njihovim nameram in ciljem »novega reda« in ki so jih dobili nacisti v roke. Vsem tem so namenili neizprosno usodo — uničevalna koncentracijska taborišča smrti. In — med stoterimi različnimi nemškimi taborišči, ki jih je hitlerjevski režim vzdrževal med drugo svetovno vojno na območju tretjega rajha in nemških zasedenih ozemljih, je bil KONZENTRATIONSLAGER AUSCHWITZ ne le največji po obsegu in številu jetnikov, ki so v letih njegovega obstoja stopili v njem na mučniško pot, temveč je bil tudi najstrahotnejši po oblikah množičnega uničevanja njegovih jetnikov.

Nacisti so torej Auschwitz ustvarili zato, da bi v njem pomorili čimveč zgoraj naštetih ras in ljudi in jih tako napravili za »novi red« neškodljive za vno.

In — zakaj so pravzaprav zgradili to nemško taborišče prav v Osviecimu, v poljski Šleziji in ne kje drugje v širnem velikonemškem rajhu in njegovih okupiranih deželah?

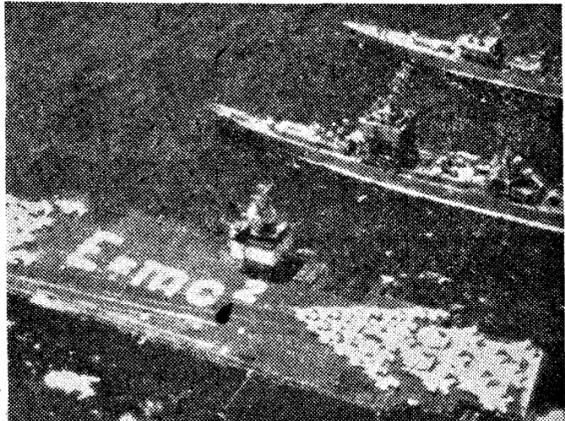
Vzroke za to je iskati v značilnostih osviecimske zemlje, v zemljepisni legi in podnebnju te pokrajine. Širna okolica Osviecima je vlažna in močvirnata. Stojčea voda je zaradi gnitja in razkrajanja organskih tvarin okužena in nezdrava, kakor je zaradi izparevanja te vlage in pare nezdravo tudi tamkajšnje ozračje.

(NADALJEVANJE)

V BESEDI IN PODOBI

SAMOPOSTREŽBA V VOJAŠKIH JEDILNICAH ni več novost. Na sliki vidimo novo, svetlo in lepo urejeno jedilnico v vojašnici neke naše mornariške garnizije. Mornarji se zelo pohvalijo z izvrstno hrano in hitro postrežbo

AMERIŠKA ATOMSKA ESKADRA, ki jo sestavljajo letalonosilka »Enterprise«, križarka »Long Beach« in fregata »Barnes«, je na poti okoli sveta. Na sliki vidimo, kako so se na krovu letalonosilke »Enterprise« mornarji zvrstili v obliki črk znane Einsteinove formule

»ZANIMA NAS VSE — OD BOULOGNA DO OTOČJA FIDŽI, OD SAINT MALOJA DO HONOLULUJA!«

Pet milijonov fotografij za obveščevalno službo

V obveščevalnem oddelku britanske vojne mornarice so med drugo svetovno vojno mlade žene in dekleta opravljala zelo pomembne naloge. Uporabljali so njih predvsem za razvrščanje in izločanje najrazličnejših podatkov.

NENAVADNA IDEJA

Meseca maja 1942. leta je britanski radio objavil poziv admiralitete, naj ji državljani odstopijo fotografije in razglednice kateregakoli kraja sveta izven Anglije. Uspeh je bil izreden, kajti dobila je kar pet milijonov odgovorov s fotografijami, izmed katerih so nekatere imele velik vojaški pomen. Dekleta in žene v obveščevalnem oddelku so nato vse te fotografije razvrstile in z njih ugotovljale podatke o prihodnih bojiščih.

Kako se je porodila misel o zbiranju fotografij?

Ze takrat, ko sta se Churchill in Roosevelt odločila za izkrcanje v Severni Afriki, so v britanskem in ameriškem vrhovnem štabu začeli iskati natančnejše

podatke o ogromnem prostranstvu, kjer naj bi se razvile vojaške operacije. Šlo je za 1500 kilometrov dolgo obalo, od Casablance do Algera.

Tedaj se je nekdo spomnil, kako je pri načrtovanju izkrcanja na Bruneval eden izmed oficirjev povsem po naključju imel doma fotografije obale in da so na njih odkrili zelo koristne podrobnosti.

Tako je prišlo do objave v britanskem radiu »... Vi vidite na sliki le svojo mamo, naš strokovnjak pa utegne odkriti take podrobnosti, o katerih se vam še sanja ne.«

DRUŽINSKA IDILA IN TANKI

Mornariška obveščevalna služba je nato začela načrtno pregledovati vse podatke in fotografije, ki so se nanašale na Severno Afriko. Pregledati je bilo treba šestdeset tisoč pisem in na tisoče fotografij. Ali se bo našlo kaj uporabnega?

Neka gospa jim je poslala popoln album fotografij, ki jih je bila posnela v bližini Casablance

in na katerih je bilo videti člane njene družine. Na eni izmed njih je bil tudi fantek, ki je čofotal po plitvi vodi in jokaje čakal, kdaj ga bo prišla iskat njegova sestra, ki je bila nekaj metrov stran od njega do pasu v vodi. Kakih sto metrov naprej pa je bilo videti moškega, brčkone njunega očeta, ki pa mu je voda segala že do prsi.

Kaj pa so strokovnjaki ugotovili iz vsega tega? Izračunali so nagib morskega dna! In prav zaradi te slike so se v novembru ameriški tanki na tem kraju brez težav izkrcali in prodrli na obalo.

HOTEL IN NAPAD NA NEMŠKI ŠTAB

Preden so se izkrcali v Sicilijo, so v obveščevalnem oddelku pregledali kakih 250.000 fotografij. Pri tem pa niso sodelovali amaterji, temveč tudi turistične agencije, gospodarske revije, arheološki, botanični itd. Nekd arheolog, ki je bil raziskoval ruševine na Siciliji, je poslal fotografije nekaterih starin iz Siracuse. Izkrcanje in ruševine? In vendar

so strokovnjaki na eni od slik odkrili nekaj izredno dragocenega. Razčistili so vprašanje, ki jih je silno mučilo: kje v tej hriboviti deželi najti vsaj toliko ravnice, da bi na njej mogli pristati zračni transporterji in padalci? Fotografija, ki jo je bil poslal arheolog, je to vprašanje odstranila z dnevnega reda.

Med pripravami za izkrcanje na sicilski obali so Britanci zvedeli, da se je bil neki nemški štab nastanil v taorminskem hotelu. Pregledali so fotografije in našli eno, na kateri je bil ne le hotel, temveč tudi najbližja okolica z mnogimi podrobnostmi. S pomočjo te fotografije so potem v zavezniškem štabu lahko natančno določili točke, ki jih je bilo treba bombardirati.

Se tako nedolžne razglednice in fotografije lahko skrivajo tudi vojaške podatke, ki jih strokovnjaki zlahka odkrije. Prav zato pa imajo vse obveščevalne službe na svetu bogate fototeke...

POTROŠNIKI! Nosite konfekcijo

Oblačila

Ideal

IN ZADOVOLJNI BOSTE

Nova Gorica

VOJKOVA ULICA 105

TELEFON UPRAVA: 20-72, POGON: 21-61, BRZOJAV: IDEAL • NOVA GORICA, ŽIRO RAČUN PRI NB GORICA 608-11-1-21

INDUSTRIJSKO MONTAŽNO PODJETJE

LJUBLJANA, Črtomirova 6

PROJEKTIRA, MONTIRA IN PROIZVAJA

Imp

- centralno ogrevanje, sanitarne naprave, plinske instalacije in prezračevalne naprave
- električne naprave jakega in šibkega toka, komandne in signalne naprave za industrijo in komunalne zgradbe
- regulacije
- opravlja kalorične in električne meritve

Kdo ruši Združene narode?

Združeni narodi so forum, kjer izmenjujejo delegacije svoje poglede. Svetovna organizacija ni in ne more biti organ nikogar. Te misli je ondan zapisalo glasilo KP Italije Unita.

Združeni narodi niso niti komunistična niti socialistična ali kapitalistična internacionala. Niso niti glasilo Vzhoda niti Zahoda — v tem primeru ne bi bili več svetovna organizacija. So fotografija trenutnih odnosov v svetu. Ti odnosi so komplicirani — so rezultat zgodovine, civilizacij, ki smo jih podedovali, dobe, v kateri živimo.

Združeni narodi so velika svetovna organizacija. Nobena druga se ne more meriti z njo. Zato ima svoje dobre in slabe strani — vedno bo tako. Idealne družbe ni, le Platon si jo je lahko zamislil, doživel pa je ni.

V svetovni organizaciji je 114 držav, največ jih je iz Afrike — in sicer 34. Leta 1945 ob ustanovitvi so bile le štiri. Število afriških članic bo v nekaj letih naraslo na 40 in še več.

Evropa v zadnjih petnajstih letih praktično ni povečala svojega članstva, isto velja tudi za ameriško celino. Povečalo se je število afriških in azijskih držav. In vendar zahtevajo zdaj v Pekingu, Djakarti in še marsikje v Aziji, da je treba Združene narode razbiti in ustanoviti novo revolucionarno svetovno organizacijo!

Kitajska ima staro zgodovino, njena civilizacija je ena najstarejših, človeštvu je dala velike moze, tu so se rodile globoke filozofije. Kitajska je posredovala svojo kulturo Koreji, Japoniji, Kitajci so baje odkrili tudi Ameriko, prepluli so Tih ocean.

Zdaj je Kitajska v prvi fazi nove revolucije. Povsod vidi odlične pogoje za revolucijo. Njena deviza je: čim slabše, tem bolje! To je filozofija, ki je mi ne moremo sprejeti, saj predpostavlja permanentno revolucijo, stalne žrtve.

Vsaka družba gleda na zgodovino s svojimi očmi. Azija gleda drugače na velike boje med Grki in starimi Perzijci kot mi, v Evropi. Nikoli ne bomo prišli skupaj. Za Francoze je bil Na-

Franjo Tujman: Vojna proti vojni

Marsikomu se bo zdel naslov te knjige, ki je pred kratkim izšla pri zavodu »Borec«, dokaj čuden in celo protisloven. Kaj je hotel avtor z njim povedati, bo bralec zvedel šele med prebranjem knjige. Gre namreč za navidezen nesmisel, ko se ljudje z orožjem v rokah bojujejo proti armadi, zato da ne bi bilo več vojne. To je mogoče samo pri vstajah in v odporu proti tujim zavojalcem, oziroma proti napadalnim političnim in vojaškim formacijam v okviru neke države.

»Skratka »Vojna proti vojni« je strnjen zgodovinski pregled naše NOB in hkrati vseh ljudskih in odporniških gibanj v bližnji in daljni preteklosti, avtor pa načelno tudi perspektive partizanskega bojevanja v možni bodoči vojni z uporabo jedrskega orožja. Razumljivo je, da je naša osvobodilna vojna dobila v knjigi največje teže in najbolj podroben opis. Krajeno se je avtor lotil opisanja in razčlenitve najzanimivejših gibanj ne samo v preteklosti, ampak tudi v sedanjosti. To velja predvsem za osvobodilna in protikolonialistična gibanja v dveh desetletjih po končani drugi svetovni vojni. Toda v tem delu knjige ne zasledimo poglavja o Vietkongu, kar je posledica dejstva, da je od izida prve hrvaške izdaje knjige preteklo že več let. Tudi osvobodilni boj alžirskega ljudstva je vključen v skupni boj narodov severne Afrike in zavzema v tem poglavju preskromno mesto.

Bralca bo najbrž tudi zanimala filozofsko-etična teorija o vojni nasploh, partizanska vojna v mednarodnem pravu in teze o upravičenosti osvobodilnih parti-

zanskih gibanj. Temeljno moralno vprašanje, ali je prav na nasilje odgovoriti z nasiljem in ali je prav z nasiljem doseči svobodo, ki velja še zdaj, je v knjigi obširno in temeljito obdelano. Bralec

bo v njem našel odgovor na vprašanje, ki mu ga v sedanjem času zastavljajo v razpravi okoli vprašanja, kaj je humanizem in kaj lažni humanizem.

MP

Za boljši pouk zgodovine NOB

Na pobudo komisije za razvijanje tradicij pri okrajnem predstvedstvu ZZB NOV v Celju je okrajni zavod za pedagoško službo s pomočjo uprave muzeja NOB v okviru aktivna zgodovinarjev in geografov izvedel enodnevni seminar za vse predavatelje zgodovine in zemljepisa osnovnih, srednjih in strokovnih šol v okraju.

Na tem seminarju so predavatelji poslušali referate sodelavcev Inštituta za zgodovino delavskega gibanja, celjskega muzeja NOB in gimnazije v Celju. Udeležilo se ga je nad sedemdeset predavateljev, ki so podali obilo predlogov za boljši pouk zgodovine NOB. Cilj seminarja je bil, izboljšati pouk te zgodovine prek prenašanja izkušenj in ob večjem izkoriščanju praktičnih učnih načinov.

Na seminarju so sprejeli tudi več sklepov v tem smislu. Tako so sklenili priporočiti predavateljem zgodovine, da bi za pouk zgodovine NOB po možnosti organizirali nekaj učnih ur v prostorih muzeja NOB. V 5. razredu učiteljska naj bi priredili seminar, ki bo mladim učiteljem v praktičnem delu lahko precej koristil. Radiotelevizija Ljubljana naj bi objavila več oddaj s tematiko iz NOB, v oddaji »šolska ura« naj bi predvajali po televiziji več filmov o NOB. Šole naj bi prirejale več izletov v kraje, znane iz NOB, toda s predhodnim poukom in učnimi urami o teh krajih in

njihovih dogodkih v NOB. Nadalje naj bi šole vzdrževale tudi tesne stike z organizacijami ZB na svojem območju.

Vaso Starovič

»Dnevnik Ane Frank« najbolj brana knjiga

Prvič po petih letih je postala knjiga »Dnevnik Ane Frank« spel najbolj priljubljena in najbolj brana knjiga v Franciji, in to med knjigami, ki izhajajo v zbirki »Žepna knjiga«. Pred tem je bila v Franciji najbolj brana knjiga pisatelja Camusa »Tuji«.

Umrla je Plankarjeva mama

Dne 22. januarja so v Stični pokopali Jožefo Podobnik, znano partizansko Plankarjevo mamo. Pokojnica je bila zelo priljubljena. Njen dom, mlin v idlični dolinici Potok pri Stični, je bil vedno odprt za vsakogar, ki je potreboval pomoči. Svojo številno družino je vzgajala v ljubezni do rodne grude, v ljubezni do ljudi. Eden od njenih snov je padel kot hraber borec. Njen dom je bil križišče partizanskih poti in domeni kraj za številne partizanske kurirje in obveščevalce. Plankarjeve mame se spominjajo mnogi partizani, spominjamo se je kot drobne in živahne ženičke — partizanske mame in to je njen najlepši spomenik.

Praznovanje 20. obletnice osvoboditve

Na seji predsedstva ZZB občine Logatec so sklenili, da bodo pri izvrševanju programa prireditve za pomembno praznovanje sodelovali vse družbeno-politične organizacije, šole, telesnovzgojna društva, gospodarske organizacije in vsa društva. Vse ustrezne programe bodo izdelali do konca marca 1965. leta. Pripravljalni odbor bo, kot predvidevajo, nagradil štiri najboljše točke programa v Zireh in Logatcu. Rezervni oficirji bodo v sodelovanju s taborniki pripravili pohod ob žici okupiranega Logatca. Predsedstvo je tudi predlagalo, naj pristojni pripravijo razstave slik in fotografij iz obdobja NOV. Tudi grobove in spomenike padlih borcev bodo uredili. Vse obširne naloge za praznovanje 20. obletnice osvoboditve bo opravljal osrednji pripravljalni odbor s pododbri in komisijami. F. J.

V ČSSR — novi dokumenti

V Češkoslovaški so našli nove dokumente in novo gradivo o nacističnih zločinih, ki so jih nacisti storili v zadnji vojni na Češkoslovaškem. Kmalu bodo objavili spisek okoli 300 nacističnih vojnih zločincev, katerih imena so ugotovili prav iz sedaj odkritih dokumentov. V Češkoslovaški pa hkrati zatrjujejo, da živi v Zvezni republiki Nemčiji in v še nekaterih drugih državah okoli 30.000 nacističnih vojnih zločincev, ki jim še niso sodili.

Priprave za postavitev spomenika

Bivši borci iz Zagorja in okolice, kakor tudi drugi občani, se sprašujejo, ali se bo za dvajsetletnico osvoboditve izpolnila njihova želja. Zagorje je med NOB veliko prispevalo za osvoboditev, vendar pa še nima spomenika, s katerim bi se dostojno oddolžili spominu številnih padlih in umorjenih. Ze nekaj let imamo odbor, ki ga je imenovala občinska skupščina, da bi pripravil in organiziral gradnjo spomenika, toda do zdaj mu ni uspelo dosti napraviti. Trenutno se zdi, da se je zadeva le premaknila z mrtve točke. Zemljišče, kjer naj bi spomenik stal, je urbanistično obdelano, lokacija dokončno določena. Potrebna je le še formalna pridobitev zemljišča, nato bo mogoče začeti z delom.

Na zadnjem sestanku predsedstva ZB občine, ki so se ga udeležili tudi vsi vodilni predstavniki družbenih organizacij, so se dokončno pogovorili o začetku priprav za postavitev spomenika. V zvezi s pripravo osnutka za spomenik se je izoblikovala zamisel, da bi ta ponazarjal ljudsko revolucijo v celoti. To se pravi, vsa tri razdobja: predvojno, vojno in po vojno socialistično graditev. Nadalje so sklenili, da je treba vsa pripravljala dela in postavitev spomenika končati do julija prihodnjega leta. Tako naj bi odkril spomenik za dan borca 1965.

D. K.

Periskop na 46. vzporedniku

poleon velik vojskovodja, Angleži imajo o njem bolj skromno mišljenje. Za Angleže je bil Churchill državnik stoletja, kitajski listi so registrirali njegovo smrt z nekaj stavki — pa še ti so bili polni strupenih očitaj.

Za Pekin je svet veliko manevrsko področje, kjer se položaj vsak čas spreminja. Dolgo je prevladoval zahodni veter. Kitajci menijo, da bo končno zmagal vzhodni veter. O tem so absolutno prepričani.

Kitajska je očitno izgubila upanje, da bi lahko že lefos prišla v svetovno organizacijo, zato jo tako napada. Tako piše del zahodnega tiska, tako si razlagajo najnovejše kitajske napade.

Kitajcem sekundira indonezijski tisk. Djakarta govori o novih silah — New Emerging Forces. Na drugi strani svetovne tribune so stare sile. Katere so nove sile? To so sile Afrike in Azije, ki so se po tej vojni osvobodile kolonialnega gospodarstva in postale samostojne. Sem štejejo tudi države Latinske Amerike.

Vse več govore o bloku AAA — Aziji, Afriki in Ameriki (Latinski). Nova organizacija, o kateri se zdaj toliko piše, naj bi imela regionalni značaj. Ne samo to, rezervirana naj bi bila za države nebele rase.

Na veliki konferenci nevezanih držav v Kairu, lani oktobra, so državniki 58 držav svečano poudarili, da je rešitev človeštva v medsebojnem sodelovanju — miroljubnem tekmovanju. Združeni narodi naj postanejo instrument za reševanje mednarodnih sporov. Postanejo naj investitor v nerazvitih deželah, velika banka, ki bo nudila ugodne pogoje mladim državam. Javna tribuna, kjer bomo tehtali pluse in minuse raznih sistemov.

Zdaj pa pridejo Kitajci in predlagajo, da to organizacijo razpustimo in ustanovimo novo, revolucionarno. Bo taka organizacija svetovna, bo lahko govorila v imenu vseh?

Res je, Združeni narodi niso idealna organizacija. Njihova struktura je stara, iz leta 1945. Afriške in azijske države v tej organizaciji nimajo dovolj besede. Združeni narodi so imeli dosedaj pet generalnih sekretarjev, štiri se bili iz Evrope, zdaj pa ima ta položaj Burmanec U Tant. Zdaj je prvič, da je predsednik Generalne skupščine ganski diplomat Alex Quaison Sackey.

Ko se je pred leti neki italijanski list vprašal, kdaj bo postal generalni sekretar črnc, je zvenelo to vprašanje tako čudno. Skoraj gotovo je, da novi generalni sekretar ne bo iz Evrope.

Vedno je bila borba med novimi in starimi silami — to je zakon zgodovine. Za kuomintanško Kitajsko so trdili, da je stara, gnila. Francijo so še pred leti primerjali s staro, kuomintanško Kitajsko, govorili so o njeni degeneraciji. Danes govorimo o novi Kitajski, prenovljeni Franciji.

Vedno so se reševali mednarodni spori z vojnami. Leta 1945 je človeštvo sklenilo: nobene vojne več! Mednarodne spore je treba reševati s pogajanjem. Vojna ni nujna; zdaj, ko obstajajo atomske bombe, je absurd. V bodoči vojni ne bi bilo zmagovalca.

Kitajska filozofija je drugačna, v bodoči vojni bi odločali ljudje — ne stroji. Divizije, ne rakete in bombe. Kitajski tisk skuša prikazati vojno kot zgodovinsko, razvojno nujšnost. Ameriko prikazuje kot papirnatega tigra. Vojna ni tako strašna stvar, kot jo slikajo na Zahodu. To gledišče servirajo kitajski listi svojim čitalcem.

Vse do leta 1958 so prikazovali Džingiskana kot krvoloka, tirana zgodovine, kakršnega ne pozna človeštvo. Zdaj so ga začeli idealizirati. Njegove vojne tolmačijo kot proces združevanja mongolskih plemen — kot nekakšno zdravilo proti plemenski razdrobljenosti Centralne Azije.

Kitajska vojne ne more izgubiti — to je teza, ki jo širi Peking doma. Kitajski industrijski potencial je šibek, če se hoče Kitajska uveljaviti v Aziji in Afriki, mora širiti revolucionarne ideje. Te naj nadomeste tehnično pomoč, ki jo lahko daje druge, bolj razvite dežele. Svoje šanse vidi le v razbitem svetu.

Združeni narodi so orodje miru. Le če bodo to ostali, bodo izpolnili svojo funkcijo. Nastali so po veliki katastrofi v drugi svetovni vojni. Svojo misijo bodo izpolnili le, če bodo v službi vsega človeštva — niti Vzhoda niti Zahoda — niti Amerike niti Kitajske. M. O.

Nova izdaja »Jamnice«

Letos bomo praznovali 20. obletnico osvoboditve in 15. obletnico smrti Lovra Kuharja — Prežihovega Voranca. Ob tej slavnostni priložnosti bo izšla nova izdaja »Jamnice« z imeni 43 junakov iz Kotel, katerim je Prežihov Voranc posvetil to knjigo.

Marš na Drino

Film »Marš na Drino« ponese gledalca v vroče poletne dni leta 1914, ko je avstro-ogrsko armada vdrla v malo Srbijo, jo hotela uničiti in streti, pa so mali srbski ljudje premagali močnejšo in bolje opremljeno vojsko osvajalcev. Takrat je Srbijo upravičeno občuval ves svet. Če bi bila stara kraljevska Jugoslavija industrijsko bogata država, bi imela tudi lastno filmsko industrijo in bi o bitkah v I. svetovni vojni, zlasti pa o cerski in suvoborski, posneli na tisoče metrov filma. Tako pa je bila Jugoslavija revna in zaostala in šele 50 let po usodnih bitkah so dogodki iz prvih mesecev vojne v Srbiji prišli na filmska platna.

Glede režiserskih prijemov v filmu naj omenim množične prizore in posamezne epizode, v katerih vidimo nekatere tipične junake. Med njimi je sin bogatega očeta, ki ga ta skuša spraviti s svojimi kapitalističnimi zvezami v zaležje in ga tako rešiti smrtno nevarnosti. Toda sin je pošten in gre na bojišče, tam tudi pade. Glede tega je »Marš na Drino« močno soroden »Kozari« in drugim tovrstnim filmom.

Gledalca pa film pritegne, ga poučuje in tudi po svoje osvešča. Samo da je za to osveščanje treba imeti tenak posluš, poznati zgodovino in se vživljati v razdobje, ki ga film prikazuje. M. P.

Hotuljci žele postaviti spomenik Prežihovemu Vorancu

Na nedavni redni letni konferenci KO ZZB NOV Kotlje so sklenili, da bodo pri novem vходу v prosvetno dvorano namestili doprtni kip Prežihovega Voranca. Poleg tega nameravajo urediti dvorano, pri katere graditvi je sodeloval tudi Voranc. Zato Hotuljci upajo, da jim bo občinska skupščina Ravne na Korškem priskočila na pomoč, med drugim tudi zato, ker še do danes niso enemu prvih borcev za delavske pravice, velikemu rodoljubu in svetovno znane mu književniku, postavili spomenika. B. Kotnik

Popis spomenikov

Organizacije Zveze borcev, Socialistične zveze in Zveze komunistov bodo v Dalmaciji skupaj s pristojnimi organi začele obsežno akcijo: popisali in zaznamovali bodo vse spomenike iz narodnoosvobodilne vojne in zgodovine delavskega gibanja. Akcija ima namen odkriti vrsto partizanskih taborišč, bunkerjev, bolnišnic in številnih drugih partizanskih institucij iz NOV in iz predvojnega ilegalnega boja delavskega razreda v Dalmaciji.

Pravni nasveti

N. M. M. I. — V prejšnji številki našega lista smo pod to šifro navedli, da bomo v tej številki opisali postopek za uveljavljanje pokojninske dobe po novem zakonu o pokojninskem zavarovanju.

Če se ugotavlja pokojninska doba pred uveljavitvijo pravice do pokojnine, odloča o pokojninski dobi občinska komisija, če se pa ugotavlja pokojninska doba v postopku za uveljavljanje pokojninske pravice, tedaj odloča o pokojninski dobi komunalni zavod za socialno zavarovanje. Krajeno pristojna je občinska komisija tiste občine, v kateri ima svoj sedež delovna organizacija, pri kateri je zavarovavec zaposlen, ali pa občine, v kateri ima zavarovavec stalno prebivališče, če le-ta ni v rednem delovnem razmerju.

Občinsko komisijo imenuje občinska skupščina. V komisiji morata biti zastopnik komunalnega zavoda za socialno zavarovanje in zastopnik sindikata. Če komisija rešuje zadeve udeležencev narodnoosvobodilne vojne in gre torej za ugotavljanje posebne dobe, t. j. za čas narodnoosvobodilne vojne, potem mora biti v komisiji tudi zastopnik občinskega združenja zveze borcev. Administrativne tehnične posle za občinsko komisijo opravlja upravni organ za delo občinske skupščine. Torej temu upravnemu organu je treba pošiljati vse zadevne vloge.

V primerih, ko komisija odloča o zahtevku priznanja dvojnega štetja zaradi aktivnega in organiziranega člena v narodnoosvobodilni vojni, si komisija obvezno priskrbi

mnenje občinskega združenja zveze borcev tiste občine, na katere območju je med vojno zavarovavec delal za cilje narodnoosvobodilne vojne.

Če se pokojninska doba ugotavlja deloma ali v celoti z izjavami prič, lahko organ, ki vodi postopek, odredi ustno obravnavo. To bo storil v primerih, če bo menil, da se bodo na ta način lažje ugotavljale okoliščine in objektivna resnica.

Postopek za ugotavljanje pokojninske dobe bo začela komisija na zahtevo stranke, torej je treba tak zahtevek vložiti bodisi ustno na zapisnik pri organu, ki postopek vodi ali pa pismeno. Komisija bo po opravljenem postopku izdala odločbo. Izvod odločbe pošlje tudi komunalnemu zavodu za socialno zavarovanje, ki je pristojen za reševanje konkretnega pokojninskega primera. Zoper odločbo je dovoljena pritožba na komisijo za ugotavljanje pokojninske dobe druge stopnje (ali bo to republiška ali okrajna komisija, pa bo s svojim predpisom odločala republiška skupščina). Zoper odločbo se lahko pritoži tudi komunalni zavod za socialno zavarovanje, če meni, da je bil z odločbo občinske komisije kršen zakon v korist posameznika. Vsako odločbo občinske komisije je treba predložiti v revizijo komisiji druge stopnje.

Upravni organ za delo občinske skupščine vpiše pokojninsko dobo, ki je bila ugotovljena z odločbo prvostopnega oziroma drugostopnega organa, v delovno knjižico, pristojni komunalni zavod za socialno zavarovanje pa registrira ta obdobja v matični evidenci.

OGLEJTE SI • IZBERITE

B ETAŽA

- zlatina, ročne ure, nakit
- fotografski aparati, filmi in foto papir
- projektorji vseh vrst
- novost za gospodinjje: vsakovrstni odcejalniki za posodo — prva izdelana serija

C ETAŽA

- uvoženo kvalitetno moško perilo, kravate in šali
- volnene rokavice
- damski elastični stezniki
- damske naglavne rute

D ETAŽA

- nova zaloga lestencev in svetilk
- preproge
- šivalni stroji
- plastične mase za tla

Potrošniški kredit za raznovrstno blago. Informacije o tem dobite v pisarni C etaže, ali na Informacijskem oddelku v C etaži

V PASAŽI NA STOJNICAH:

- grapefruit po znižani ceni 140 din za kilogram

Določila za borce v temeljnem zakonu pokojninskega zavarovanja

(NADALJEVANJE S 1. STRAN)

Členj temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju, ki zadevajo bivše borce in vojaške vojne invalide, so:

36. člen

1. Osebam, ki imajo posebne zahteve na področju revolucionarne, politične, znanstvene, kulturne ali družbene dejavnosti, se sme izjemoma priznati starostna pokojnina ne glede na pogoje, ki jih določa ta zakon za pridobitev pravice do pokojnine. Takim osebam se sme odmeriti tudi večja pokojnina, kot bi jim bila po določbah tega zakona.

37. člen

1. O izjemnem priznanju in odmeritvi starostne pokojnine odloča Zvezni izvršni svet oziroma Republiški izvršni svet.

38. člen

1. Vsakih 12 mesecev dejanskega delovnega razmerja se šteje za 15 mesecev zavarovalnega zavarovanja, ki so zaposleni...

39. člen

1. Po prvem odstavku tega člena se šteje zavarovalna doba tudi zavarovanec, ki so težji invalidi, in slepih zavarovancev (2. točka prvega odstavka 40. člena).

40. člen

1. Za težjega invalida, ki se mu čas delovnega razmerja, v katerem je dejansko delal poln delovni čas, s povečanjem vsteva v zavarovalno dobo, velja:

a) zavarovane - delovni invalidi s telesno okvaro I. do IV. stopnje po predpisih o invalidskem zavarovanju;

b) zavarovane - vojaški vojni invalidi in mirovni vojaški invalid od I. do IV. skupine.

41. člen

1. Starostna meja, ki je predpisana za pridobitev starostne pokojnine (24. člen in prvi odstavek 25. člena), se zmanjša zavarovancem iz prvega in drugega odstavka tega člena za eno leto na vsakih pet let dejanskega opravljanja dela (prvi odstavek) oziroma dejanskega delovnega razmerja (drugi odstavek).

c) BORCI NARODNOOSVobodILNE VOJNE

68. člen

Določbe tega zakona, s katerimi je urejena pravica borcev narodnoosvobodilne vojne in borcev španske državljanske vojne, se uporablja ne glede na to, ali uveljavljajo ti pravice do pokojnine po splošnih pogojih, ali pa ob uporabi določb, ki veljajo za posamezne kategorije zavarovancev.

69. člen

Udeležencem narodnoosvobodilne vojne in udeležencem španske državljanske vojne se čas narodnoosvobodilnega boja oziroma aktivnega in organiziranega dela v narodnoosvobodilnem boju (v nadaljnjem besedilu: borce NOV) in čas bivši španski republikanski armadi (v nadaljnjem besedilu: španski borci) dvojnó šteje v pokojninsko dobo po določbah tega zakona (140. člen in prvi odstavek 143. člena).

70. člen

1. Borec NOV, ki je stopil v narodnoosvobodilni boj oziroma začel aktivno in organizirano delati v narodnoosvobodilnem boju pred 9. septembrom 1943 in nadaljnjem besedilu: borce NOV pred 9. 9. 1943, oziroma španski borec pridobi pravico do starostne pokojnine:

a) ne glede na svojo starost - ko dopolni pokojninsko dobo 35 let;

b) ko dopolni starost 50 let - če je kadarkoli dopolnil pokojninsko dobo najmanj 20 let in od tega zavarovalno dobo najmanj 10 let.

2. Borca NOV pred 9. 9. 1943 oziroma španska borca pridobi pravico do starostne pokojnine:

a) ne glede na starost - ko dopolni pokojninsko dobo 30 let;

b) ko dopolni starost 50 let - če je kadarkoli dopolnila pokojninsko dobo najmanj 20 let in od tega zavarovalno dobo najmanj 10 let.

3. Zavarovancu iz prvega in drugega odstavka tega člena, ki ima po pokojninsko dobo najmanj 15 let in od tega zavarovalno dobo najmanj 10 let, lahko posebna republiška komisija (195. člen) ne glede na starost prizna pravico do starostne pokojnine, če spozna, da je to potrebno glede na splošno stanje njegovega zdravja in delovne zmožnosti. To pravico ima glede vojaških zavarovancev državni sekretar za narodno obrambo.

4. V zavarovalno dobo 10 let iz prvega, drugega in tretjega odstavka tega člena se z dejanskim trajanjem štejejo tudi vsa obdobja, ki se po tem zakonu dvojnó štejejo v posebno dobo.

71. člen

Borcem NOV pred 9. 9. 1943 in španskim borcem, ki so poleg osebne dohodka po posebnih predpisih dobivali tudi dodatke za borce, se tuji ta dodatki vsteva v osebni dohodek za določitev pokojninske osnove.

72. člen

1. Imetniku »Partizanskega sporninskega znaka 1941« gre pokojnina, ki znaša 100 % njegovega osebnega dohodka v zadnjem letu pred upokojitvijo ali 100 % njegovega povprečnega osebnega dohodka v zadnjih 5 letih, če je to zanj ugodnejše.

2. Drugim borcem NOV pred 9. 9. 1943 oziroma španskim borcem gre starostna pokojnina, ki znaša za po-

zadeti tega, ker je staval, vendar v vsakem posameznem primeru največ šest mesecev.

2. UDELEŽBA V NARODNOOSVobodILNI DILNI VOJNI

149. člen

1. Kot posebna doba se dvojnó šteje čas do 15. maja 1945, ki ga je zavarovavec prebil:

a) v partizanskih odredih Jugoslavije, v Narodnoosvobodilni vojski Jugoslavije in v Jugoslovanski armadi;

b) na aktivnem in organiziranem delu v narodnoosvobodilnem boju;

c) v zaporih, taboriščih in internaciji, če se je boril ali izvrševal naloge narodnoosvobodilnega gibanja in je bil pri tem ujet ali prijet, ali če se je kot pripadnik revolucionarnega gibanja leta 1941 znašel v zaporu, pa je v zaporu, taborišču ali internaciji nadaljeval delo za narodnoosvobodilno gibanje, oziroma če je bil organizator gibanja in je s svojimi delovnimi v zaporu, taborišču ali internaciji organiziral, krepil in razvijal narodnoosvobodilno gibanje. Pogoj pa je, da se je po vrnitvi iz zapora, taborišča ali internacije postavil na razpolago narodnoosvobodilnemu gibanju in nadaljeval aktivno delo zanj;

d) v taboriških vojaških ujetnikov ali političnih interniranih, če se je v taborišču do 9. septembra 1943 aktivno vključil v delo za narodnoosvobodilno gibanje, bil organizator gibanja ter s svojim delovanjem krepil in razvijal narodnoosvobodilno gibanje, računano od dneva, ko se je vključil v gibanje, če se je po vrnitvi iz taborišča postavil na razpolago narodnoosvobodilnemu gibanju in nadaljeval aktivno delo.

2. Čas, prebit v partizanskih odredih Jugoslavije, v Narodnoosvobodilni vojski Jugoslavije in Jugoslovanski armadi pred 15. letom starosti, se šteje v pokojninsko dobo.

141. člen

Kot posebna doba se z dejanskim trajanjem šteje čas, ko je zavarovavec do 15. maja 1945 aktivno sodeloval v narodnoosvobodilnem boju in dalj časa stalno opravljal posamezne naloge oziroma dolžnosti ali delo v odborih, zavodih ali organizacijah narodnoosvobodilnega gibanja ali je to delal po njihovih nalogah, ne glede na to, ali je opravljal tako delo na osvojenem ali na neosvojenem ozemlju.

142. člen

1. Kot posebna doba se šteje zavarovancu čas službe v Jugoslovanski ljudski armadi po 15. maju 1945 do demobilizacije, in sicer po odločbi obdobja, ki je dosegel kadrovske rok, če ob odpustu iz vojske ni bil odlic, aktivni podoficer ali vojaški uslužbenec.

2. Zavarovancu, ki je bil demobiliziran, toda pridržan na zdravilnici v stacionarnem zdravstvenem zavodu, se vsteva v posebno dobo tudi čas boleznih od odpusta iz zdravstvenega zavoda.

3. Zavarovancu iz prvega odstavka tega člena, ki je bil demobiliziran v leta 1945, se šteje v posebno dobo tudi čas od demobilizacije do konca leta 1945, če je dotlej stopil v delovno razmerje. Če pa zaradi časovne nezmožnosti ni mogel delati, se mu ta čas prizna, če je stopil v delovno razmerje v šestih mesecih po prenehanju nezmožnosti.

3. UDELEŽBA V ANTIFASISTIČNEM BOJU V DRUGIH DEZELAH IN V ZAVEZNIŠKIH VOJSKAH

143. člen

1. Kot posebna doba se dvojnó šteje čas, ki ga je zavarovavec prebil:

a) v bivši španski republikanski armadi;

b) v obožeh vojaških formacijah antifasističnega gibanja ali v obožeh antifasističnem boju v drugih deželah - do 15. maja 1945.

2. V posebno dobo se šteje zavarovancu - jugoslovanskemu državljanu z dejanskim trajanjem časa, ki ga je prebil v zaporih, taboriščih ali internaciji zaradi udeležbe v bivši španski republikanski armadi ali v obožeh vojaških formacijah antifasističnega gibanja ali pa v obožeh antifasističnem boju v drugih deželah.

3. Zavarovancu iz drugega odstavka tega člena, ki je bil po 6. aprilu 1941 v tujini in zaporih, taboriščih ali internaciji, se šteje ob pogojih iz drugega odstavka 145. člena tega zakona v posebno dobo tudi čas do vrnitve v Jugoslavijo.

144. člen

Čas, ki ga je zavarovavec - jugoslovanski državljan od 6. aprila 1941 do 15. maja 1945 prebil v zavezniških vojskah in izvrševanju vojaških nalog v konvojih zavezniških mornaric, se mu dvojnó šteje v posebno dobo, če se je vrnil v Jugoslavijo do 31. decembra 1957, in z dejanskim trajanjem, če se je vrnil po tem dnevu.

4. OBDOBJA IZVEN DELA ZARADI OKOLIŠČIN, KI SO JIH POVRZOČILE VOJNE

145. člen

1. V posebno dobo se šteje čas, ki ga je zavarovavec - jugoslovanski državljan prebil na vojaških dolžnostih, v internaciji ali v ujetništvu.

2. Zavarovancu iz prvega odstavka tega člena se šteje v posebno dobo tudi čas, ko je prebil v ujetništvu zavezniških držav - če je bil ujet pred 9. septembrom 1943;

a) v nemškem ujetništvu - če je bil ujet 9. septembra 1943 ali pozneje;

b) zavarovancu iz prvega odstavka tega člena se šteje v posebno dobo tudi čas, ko v obdobju od začetka druge svetovne vojne do 8. septembra 1943 ni bil v delovnem raz-

merju, če mu je delovno razmerje prenehalo zaradi tega, ker zaradi antifasističnega stališa ni sodeloval v vojni zoper zavezniško vojsko. Prav tako se šteje ta čas v posebno dobo tudi zavarovancu, ki je neposredno iz delovnega razmerja stopil v italijansko vojsko, pa je zaradi svojega antifasističnega stališa to vojsko zapustil.

4. V posebno dobo se šteje obdobja, ko zavarovavec na pripojenem območju iz prvega odstavka tega člena ni bil v delovnem razmerju v razdobju od 15. maja 1945 do konca leta 1947, ker je izvrševal naloge, ki so mu jih poverile družbenopolitične organizacije.

150. člen

Od časa, prebita v vojnah v vojaški službi in v ujetništvu, ki se po tem zakonu šteje v posebno dobo, se ne odbija kadrovski rok, ki ves ali deloma pada v ta čas.

VIII. POGlavJE

Obdobje, ki se ne štejejo v pokojninsko dobo

162. člen

V pokojninsko dobo se ne štejejo obdobja dela in ne obdobja, ki se steer štejejo v posebno dobo, če so to obdobja, ki jih je zavarovavec dopolnil do 15. leta starosti, razen v primeru iz drugega odstavka 140. člena tega zakona.

163. člen

1. V pokojninsko dobo se ne štejejo obdobja od 6. aprila 1941 do 15. maja 1945 zavarovancu, ki je med narodnoosvobodilnim bojem z orožjem aktivno sodeloval v boju na strani okupatorja ali njegovih pomagačev ali je bil organizator, funkcionar ali aktivni član kvasilinskih organizacij, ne glede na to, ali je bil za to sodišča obsodjen ali ne.

2. Prvi odstavek tega člena ne velja za obdobja, ki se štejejo v posebno dobo po 140 in 141. členu tega zakona, in ne za obdobja, ko so aktivni sodelavci narodnoosvobodilnega gibanja v okolicih in iz prvega odstavka tega člena izvrševali določene naloge za cilje narodnoosvobodilnega gibanja. Prvi odstavek tega člena tudi ne velja za obdobja, ki so jih zavarovanci iz 149. člena tega zakona kot italijanski državljani prebili na vojaški dolžnosti izven Jugoslavije.

165. člen

1. O izjemnem priznanju pravice do starostne pokojnine borcem NOV pred 9. 9. 1943 in španskim borcem po tretjem odstavku 70. člena tega zakona odloča posebna komisija, ki jo ustanovi republiški izvršni svet, če ni v republiškem zakonu drugače določeno. Odločba o izjemnem priznanju pravice do pokojnine je dokončna.

2. Posebna republiška komisija (prvi odstavek) izda odločbo na predlog občinske komisije; njene člane imenuje občinska skupščina. Občinska komisija da svoj predlog k zahtevi, ki jo vloži zavarovavec, k predlogu, ki ga poda združenje borcev, ali k predlogu, ki ga poda organ, zavod oz. organizacija, v kateri je zavarovavec v delovnem razmerju, z njegovo privolitvijo, na podlagi podatkov o zavarovanevi pokojninski dobi, ki si jih poprej preskrbi od pristojnega zavoda za socialno zavarovanje.

3. Po prvem in drugem odstavku tega člena se odloča v primerih iz 95. člena tega zakona tudi o pravici do družinske pokojnine po smrti borca NOV pred 9. 9. 1943 ali španskega borca, ki ni uveljavil pravice do starostne pokojnine.

4. Na podlagi odločbe, s katero je zavarovani osebi priznana pravica do pokojnine po prvem, drugem ali tretjem odstavku tega člena, odmeri se vzame kot pokojnina osnova za starostno pokojnino od katere se odmeri družinska pokojnina, znesek:

I. kategorija 50.000 (II. zavarovalni razred)

II. kategorija 48.500 (IV. zavarovalni razred)

III. kategorija, za katero se zahteva srednja strokovna izobrazba III. kategorija, za katero se zahteva strokovna izobrazba kvalificiranega delavca IV. kategorija 43.900 (VI. zavarovalni razred)

V. kategorija 40.000 (VII. zavarovalni razred)

VI. kategorija 31.500 (XI. zavarovalni razred)

23.000 (XV. zavarovalni razred)

osebe izpolnjevali pogoje za pravico do družinske pokojnine po tem zakonu, če je ob vložbi zahteve še podan kakšen pogoj za uživanje pravice do družinske pokojnine po tem zakonu. Ta družinska pokojnina, ki je odvisna od pokojnine te dobe, se odmeri od invalidiščne pokojnine na način, ki je določen v 236. členu tega zakona.

8. Pokojnina, odmerjena po tem členu, gre upravičencu od prvega dne naslednjega meseca po vložbi zahteve.

Upamo, da smo s priobitvijo vseh členov temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju, ki zadevajo borce in njihove družine, ustregli vsem tistim, ki so želeli, naj pridobijo zakon v celoti.

K temu pripominjamo, da je temeljni zakon o pokojninskem zavarovanju s pojasnitvi izšel v posebni brošuri, ki jo je mogoče kupiti v vseh knjigarnah.

državljan prebil na vojaških dolžnostih v jugoslovanski vojski med vojno s sovražnikom od 6. do 17. aprila 1941, in čas, ki ga je po 6. aprilu 1941 prebil v ujetništvu okupatorja in njegovih zaveznikov ali na prisilnem delu v Jugoslaviji ali v tujini, ali pa kot žrtev fašizma - v zaporih, internaciji, konfinaciji, deportaciji ali na prisilni izselitvi. Ta čas se šteje od odhoda zavarovancev v tujino do vrnitve v Jugoslavijo, vendar ne od konca leta 1945. Čas od 1. januarja 1945 se zavarovancu vsteva v posebno dobo, če se zaradi boleznih ali zaradi tega, ker je bil proti svoji volji pridržan v taborišču, ni mogel vrniti v Jugoslavijo, vendar najdalj do dneva, ko je bila po posebnih zveznih predpisih končana repatriacija iz tiste države.

2. Zavarovancu iz prvega odstavka tega člena, ki se je vrnil v Jugoslavijo po koncu vojne, se šteje v posebno dobo tudi čas od vrnitve do konca leta 1945, če je dotlej stopil v delovno razmerje; če pa zaradi časovne nezmožnosti ni mogel delati - če je stopil v delovno razmerje v šestih mesecih po prenehanju nezmožnosti.

3. Zavarovancem, ki so bili odpeljani v ujetništvo kot aktivni oficirji, podoficerji ali vojaški uslužbenci predvojnega jugoslovanske vojske in go se po vrnitvi iz ujetništva postavili na razpolago jugoslovanski ljudski armadi, se šteje kot posebna doba tudi čas do 26. junija 1945, ko so bili po vrnitvi iz ujetništva na razpolagi.

146. člen

1. V posebno dobo se štejejo obdobja, ko je bil zavarovavec - jugoslovanski državljan v razdobju od 6. aprila 1941 do 15. maja 1945 izven delovnega razmerja:

a) če je bil odpuštěn zaradi antifasističnega in patriotičnega stališa ali zaradi nacionalne, rasne ali verske pripadnosti ali če je iz teh razlogov sam zapustil delo;

b) če je zapustil delo v vojaškem uradu ali podjetju;

c) če mu je delovno razmerje prenehalo zaradi odprave ali prenehanja civilnega ali vojaškega urada ali zavoda ali vojaškega podjetja, v katerem je delal oziroma služboval; razmerje prenehalo po odločbi okupacijsko-kvasilinskih organov kot posledica diskriminacije proti ženskam;

d) če mu je delovno razmerje prenehalo zaradi tega, ker je moral v spletnem preganjanju zaradi antifasističnega stališa ali nacionalne, rasne ali verske pripadnosti zapustiti svoje stalno prebivališče;

e) če je bil po odločbi okupacijsko-kvasilinskih organa upravno upokojen.

2. V posebno dobo se šteje čas, ko zavarovavec časno ni opravljal samostojne dejavnosti, ki bi se sicer opravljanje take dejavnosti po tem zakonu štelo v pokojninsko dobo, če jo je nehal opravljanje v času iz razlogov, ki so naštet v prvem odstavku tega člena.

147. člen

Zavarovancem - bivšim državnim uslužbencem, ki po 15. maju 1945 niso bili prevzeti v službo, se šteje v posebno dobo tudi čas od prenehanja službe do ponovnega vstopa v delovno razmerje s polnim delovnim časom, če so stopili v tako delovno razmerje do konca leta 1945.

148. člen

1. V posebno dobo se šteje zavarovancu - jugoslovanskemu državljanu čas, ki ga je prebil na vojaški dolžnostih v ujetništvu in internaciji v vojnah od leta 1912 do 1920.

2. Čas iz prvega odstavka tega člena se šteje v posebno dobo zavarovancu, ki je bil ob izpolnitvi pogojev za pridobitev pravice do osebne pokojnine jugoslovanski državljan, ta čas pa je prebil v obožeh vojaških dolžnostih, ki so njihova ozemlja v celoti ali deloma prišla v sestav Jugoslavije.

3. V posebno dobo se šteje zavarovancu, ki je bil ob izpolnitvi pogojev za pridobitev pravice do osebne pokojnine jugoslovanski državljan, ki je bil v obožeh vojaških dolžnostih v zavezniških obožeh vojaških bloka držav, v katerem sta bili Srbija in Crna gora, ali na v ujetništvu kot pripadnik teh obožeh vojaških bloka držav.

149. člen

1. Zavarovancu, ki je postal jugoslovanski državljan po mirovni pogodbi z Italijo, oziroma, ki je po memorandumu o soglasju o Svobodnem tržiskem ozemlju z dne 5. oktobra 1947 v pravicah in dolžnostih izenačen z jugoslovanskim državljanom, se šteje v posebno dobo čas, ki ga je prebil kot bivši italijanski državljan v vojnah od leta 1912 do 1920.

2. Zavarovancu iz prvega odstavka tega člena se šteje v posebno dobo tudi čas, ki ga je prebil v ujetništvu zavezniških držav - če je bil ujet pred 9. septembrom 1943;

a) v nemškem ujetništvu - če je bil ujet 9. septembra 1943 ali pozneje;

b) zavarovancu iz prvega odstavka tega člena se šteje v posebno dobo tudi čas, ko v obdobju od začetka druge svetovne vojne do 8. septembra 1943 ni bil v delovnem raz-

merju, če mu je delovno razmerje prenehalo zaradi tega, ker zaradi antifasističnega stališa ni sodeloval v vojni zoper zavezniško vojsko. Prav tako se šteje ta čas v posebno dobo tudi zavarovancu, ki je neposredno iz delovnega razmerja stopil v italijansko vojsko, pa je zaradi svojega antifasističnega stališa to vojsko zapustil.

4. V posebno dobo se šteje obdobja, ko zavarovavec na pripojenem območju iz prvega odstavka tega člena ni bil v delovnem razmerju v razdobju od 15. maja 1945 do konca leta 1947, ker je izvrševal naloge, ki so mu jih poverile družbenopolitične organizacije.

150. člen

Od časa, prebita v vojnah v vojaški službi in v ujetništvu, ki se po tem zakonu šteje v posebno dobo, se ne odbija kadrovski rok, ki ves ali deloma pada v ta čas.

VIII. POGlavJE

Obdobje, ki se ne štejejo v pokojninsko dobo

162. člen

V pokojninsko dobo se ne štejejo obdobja dela in ne obdobja, ki se steer štejejo v posebno dobo, če so to obdobja, ki jih je zavarovavec dopolnil do 15. leta starosti, razen v primeru iz drugega odstavka 140. člena tega zakona.

163. člen

1. V pokojninsko dobo se ne štejejo obdobja od 6. aprila 1941 do 15. maja 1945 zavarovancu, ki je med narodnoosvobodilnim bojem z orožjem aktivno sodeloval v boju na strani okupatorja ali njegovih pomagačev ali je bil organizator, funkcionar ali aktivni član kvasilinskih organizacij, ne glede na to, ali je bil za to sodišča obsodjen ali ne.

2. Prvi odstavek tega člena ne velja za obdobja, ki se štejejo v posebno dobo po 140 in 141. členu tega zakona, in ne za obdobja, ko so aktivni sodelavci narodnoosvobodilnega gibanja v okolicih in iz prvega odstavka tega člena izvrševali določene naloge za cilje narodnoosvobodilnega gibanja. Prvi odstavek tega člena tudi ne velja za obdobja, ki so jih zavarovanci iz 149. člena tega zakona kot italijanski državljani prebili na vojaški dolžnosti izven Jugoslavije.

165. člen

1. O izjemnem priznanju pravice do starostne pokojnine borcem NOV pred 9. 9. 1943 in španskim borcem po tretjem odstavku 70. člena tega zakona odloča posebna komisija, ki jo ustanovi republiški izvršni svet, če ni v republiškem zakonu drugače določeno. Odločba o izjemnem priznanju pravice do pokojnine je dokončna.

2. Posebna republiška komisija (prvi odstavek) izda odločbo na predlog občinske komisije; njene člane imenuje občinska skupščina. Občinska komisija da svoj predlog k zahtevi, ki jo vloži zavarovavec, k predlogu, ki ga poda združenje borcev, ali k predlogu, ki ga poda organ, zavod oz. organizacija, v kateri je zavarovavec v delovnem razmerju, z njegovo privolitvijo, na podlagi podatkov o zavarovanevi pokojninski dobi, ki si jih poprej preskrbi od pristojnega zavoda za socialno zavarovanje.

3. Po prvem in drugem odstavku tega člena se odloča v primerih iz 95. člena tega zakona tudi o pravici do družinske pokojnine po smrti borca NOV pred 9. 9. 1943 ali španskega borca, ki ni uveljavil pravice do starostne pokojnine.

4. Na podlagi odločbe, s katero je zavarovani osebi priznana pravica do pokojnine po prvem, drugem ali tretjem odstavku tega člena, odmeri se vzame kot pokojnina osnova za starostno pokojnino od katere se odmeri družinska pokojnina, znesek:

I. kategorija 50.000 (II. zavarovalni razred)

II. kategorija 48.500 (IV. zavarovalni razred)

III. kategorija, za katero se zahteva srednja strokovna izobrazba III. kategorija, za katero se zahteva strokovna izobrazba kvalificiranega delavca IV. kategorija 43.900 (VI. zavarovalni razred)

V. kategorija 40.000 (VII. zavarovalni razred)

VI. kategorija 31.500 (XI. zavarovalni razred)

23.000 (XV. zavarovalni razred)

osebe izpolnjevali pogoje za pravico do družinske pokojnine po tem zakonu, če je ob vložbi zahteve še podan kakšen pogoj za uživanje pravice do družinske pokojnine po tem zakonu. Ta družinska pokojnina, ki je odvisna od pokojnine te dobe, se odmeri od invalidiščne pokojnine na način, ki je določen v 236. členu tega zakona.

8. Pokojnina, odmerjena po tem členu, gre upravičencu od prvega dne naslednjega meseca po vložbi zahteve.

Upamo, da smo s priobitvijo vseh členov temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju, ki zadevajo borce in njihove družine, ustregli vsem tistim, ki so želeli, naj pridobijo zakon v celoti.

K temu pripominjamo, da je temeljni zakon o pokojninskem zavarovanju s pojasnitvi izšel v posebni brošuri, ki jo je mogoče kupiti v vseh knjigarnah.

določeni komunalni zavod za socialno zavarovanje s svojo odločbo pripadajočo ji pokojnino.

221. člen

1. Upokojencu - borcu NOV in španskemu borcu se odmeri prevedena starostna pokojnina od nove pokojninske osnove, izračunane po členih 126 do 218 in 220 tega zakona, in sicer z odstotki iz 72. in 73. člena tega zakona.

2. Upokojencem, ki jim je bila kot borcem NOV pred 9. 9. 1943 in španskim borcem osebna pokojnina obračunana po zakonu iz leta 1957 od povprečne pokojninske osnove VI. zavarovalnega razreda kot najnižega zamenljivega zavarovalnega razreda, se vzame kot nova najnižja pokojninska osnova za odmero prevedene pokojnine znesek, od katerega bodo z dodatkom za borce zamenljivi prejemki zaposlenim borcem NOV za leto 1955. Od tega zneska se obračuna prevedena pokojnina po 72. in 73. členu tega zakona.

234. člen</

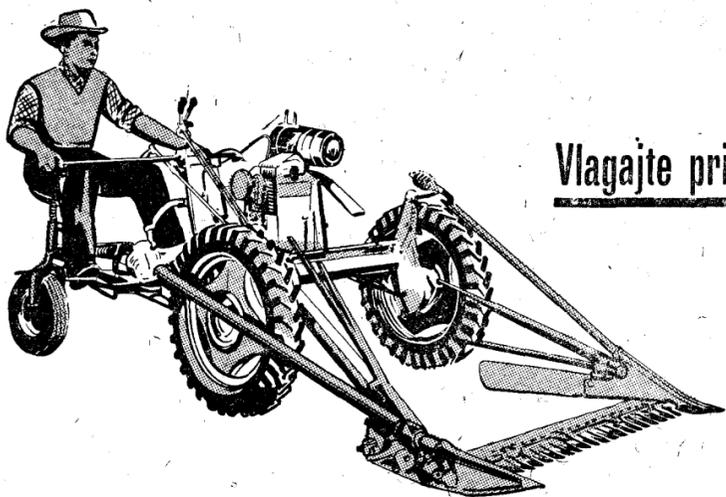
KB
LJUBLJANA

VSEM VARČEVALCEM, KI SO ŽE ALI SE BODO VLOŽILI DO 28. FEBRUARJA 1965 NA HRANILNO KNJIŽICO VSAJ 50.000 DINARJEV, VEZANIH NA ENOLETNI ODPOVEDNI ROK, SMO PRIPRAVILI

Veliko nagradno žrebanje

NAGRADE:

- Zastava 750
- ročna motorna kosilnica
- dve sadjarski škropilnici
- brzoparilnik
- pet garnitur posteljnega perila
- pet volnenih odej
- deset loncev na zvišan pritisk
- pet likalnikov

Vlagajte pri Komunalni banki Ljubljana in njenih poslovnih enotah:

V LJUBLJANI: KOMUNALNA BANKA, ŠUBIČEVA 2 – MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA, ČOPOVA 3 – BEŽIGRAD, TITOVA 55 – MOSTE, VIDE PREGARČEVE 8 – ŠIŠKA, CELOVŠKA 99 – VIČ, TRŽAŠKA 36

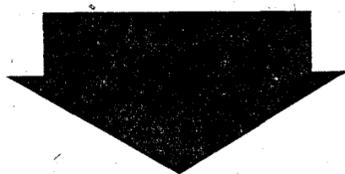
IZVEN LJUBLJANE: ČRNOMELJ – DOMŽALE – GROSUPLJE – KOČEVJE – LITIJA – LOGATEC – MEDVODE – RAKEK – RIBNICA – VRHNIKA – ZAGORJE

COLOR

Tovarna barv
in lakov

Medvode

- Specializirana za izdelavo naj sodobnejših premaznih sredstev za potrebe industrije in široke potrošnje.
- Najnovejša premazna sredstva za avtomobilizem – les – gradbeništvo – pomorstvo in vrsto specifičnih vej lahke in težke industrije – antikorozivne zaščite – zaščita proti kemikalijam, atmosferilijam in raznim drugim mehanskim in kemičnim vplivom.
- Zahtevajte prospekte, navodila, nasvete in tehnično pomoč.

Kje je zver, ki se imenuje Bormann?

Cas Martina Bormanna je prišel, ko je njegov šef Hess 10. maja 1941 odletel z letalom v Anglijo.

Dninarju Davidu McLeanu so ugajali ročno izdelani škornji Nemca. Usnje je bilo mehko kot pri damskih rokavicah. Škot je iz tega sklepal, da letalec, ki se je spustil s padalom in mu sedaj sedi nasproti in noče piti čaja, ni naveden letalec. Mož s škornji, podloženimi s krznom, je bil namestnik »firerja« Adolfa Hitlerja. Namesto v podeželskem dvorcu vojvode Hamiltona, kjer bi predložil svoje mirovne pogoje, je Rudolf Hess 10. maja 1941 sedel v najboljši sobi predelavca McLeana.

Let visokega nemškega funkcionarja v Anglijo je postal svetovna senzacija. Hitler pa je svojega namestnika proglasil za duševno bolnega.

Do pred kratkim je ostala uganka, kako je bilo Hessu mogoče, da se je sredi vojne lahko dolgo časa pripravljaval na polet v sovražno deželo, ne da bi ga onemogočili. Novejša raziskava so pokazale, da je strankin tovariš številka 7 (Hitler) tako zaupal svojemu strankinemu tovarišu številka 16 (Hess), da je ta užival vso svobodo in da je mogoče startal k »poletu miru« v Anglijo celo v tajnem sporazumu s Hitlerjem.

Prijatelj Hess in Hitler sta se poznala od začetka rjavega gibanja in sta bila leta 1924 skupaj zaprtja v trdnjavi Landsberg, kjer je Hess pomagal Hitlerju urediti knjigo »Mein Kampf«.

Poleti 1940, ko je Hitler prvič poskusil Angliji sporočiti svoje mirovne pogoje, je tudi Hess začel s pripravami za polet v Anglijo.

Ob izbruhu vojne je »firer« svojim najvišjim funkcionarjem iz varnostnih razlogov sploh prepovedal letati. Na prošnjo Hessa pa je ta prepoved trajala le nekaj časa. Navdušeni športnik letalec je menil, da ta prepoved ne velja več, ker ni bila izrecno podaljšana.

Iskal je posredovanje letalskega maršala Umeta, da bi dobil na voljo letalo. Pri Udetu Hess sicer ni ničesar dosegel, ker ni imel »firerjevega« pismenega dovoljenja za letenje. Hess se je nato obrnil na svojega starega znanca profesorja Messerschmitta in na njegovega tehničnega direktorja Theodorja Croneissa.

Profesor ni ničesar sumil, ker je Hess, ki se je razumel na letalstvo, govoril o posebnem nalogu. Zaradi tega je Messerschmitt dovolil, da Hess v Augsburgu lahko leti. Hess je celo smel letati na novem modelu lovca ME 110, dvomotornem prototipu, ki je bil močnejši in bolj okreten kot letalo ME 110, s katerim so takrat letali nemški letalci. Se več: Hess je celo dosegel, da so letalo, ki je bilo namenjeno za polete dveh oseb, preuredili za njegove namene. Namesto drugega pilota, ki je na tem modelu odpadel, so namestili dva dodatna bencinska tanka po 700 litrov, in sicer v letalska krila. Zdelo se je razumljivo, da hoče Hess — kot član sveta za državno obrambo — sodelovati pri bombnih napadih in da si je v svoje specialno ME 110 dal vgraditi radijski oddajnik z nenavadno daljnosežnostjo. S tem letalom si je takrat sedemindesetletni Hess s skupaj okoli 30 večinoma dvournimi leti nad Augsburgom in okolico pridobil potrebno spretnost v letenju, ki je bila potrebna za njegov drzni podvig. Državni minister brez listnice si je pridobil tudi znanje za let na slepo in se izuril v takem letenju.

Letel je, če je bilo le mogoče, vsak teden. Srečal se je s Hitlerjevimi osebnimi pilotom Hansom Baurom in je zahteval karto vseh za let zaprtih con. Ta karta, ki je veljala za državno tajnost, je kazala vsa ozemlja, prek katerih ni smel nihče letati, sicer bi bil kaznovan. Iz varnostnih razlogov so od časa do časa spremenili posameznosti na karti. Hess je zato tudi zahteval, da mu sporočijo vse spremembe na tej karti. Baur je hotel »vicefirerju« pokazati karto le po potrebi. Hess pa mu je dal nalog, naj sporoči njegove želje pristojnemu častniku, ki mu je, sicer nekoliko oklevaje, to tajno karto dal na voljo. Tega januarkega popoldneva leta 1941 je bil Hess s svojimi stalnimi spremljevalci, adjutantom Karlheinzom Pintschem, nekimi pripadniki SA-oddelkov, ki je skrbel za njegovo varnost, in s šoferjem spet na letališču v Augsburgu. Izjavil je, da hoče ta dan ostati nekoliko dalj časa v zraku in je izročil Pintschu dvojno pismo. Če se po štirih urah ne bi vrnil, bi moral adjutant odpreti prvo pismo, drugo pa osebno izročiti »firerju«. Hess se ni vrnil v dogovorjenem času. »Pismošča« Pintsch je odprl njemu namenjeno pismo in ves osupel bral, da je namestnik firerja poletel v Anglijo, da »tam sklene mir«. Ko je Pintsch to informacijo sporočil pripadniku SA-oddelka in šoferju, ki sta z njim čakala na vrnitev Hessa, je le-ta vendarle pristal na letališču v Augsburgu. Hess zaradi okvare višinskega krmila ni mogel doseči potrebne višine.

Kakor se Pintsch danes spominja, je »hranitelj« (tako je najožja okolica imenovala Hessa) izjavil:

»Firer ne ve, da sem ravno nočoj izvršil ta poskus, toda njegova iskrena želja je, da z Anglijo sklene mir.«

On, Hess, da je večkrat s firerjem, s profesorjem Haushoferjem in njegojim sinom Albrechtom (tu gre za očeta »geopolitike«) o tem razpravljali. Vsi so mnenja, da se mora kakor hitro mogoče vzpostaviti kontakt, da bi se ustavilo prelivanje krvi med dvema »germanskima« plemenoma.

Iz Dolenskih Toplic pelje cesta proti Podturnu, kjer se cepi. En krak vodi proti Podhosti in dalje proti Žužemberku, drugi pa proti Poljanam, Starim Zagam in Semicu. Malo od vasi se cepi še ena cesta, ki nas pripelje po strmeh vzponu v Podsteno in dalje v globino Roga.

Ze jeseni 1941 so tam okrog hodili prvi partizani, spomladi 1942 pa so se pojavili tudi po vaseh. Roška ofenziva pomeni za te kraje kratkotrajni presledek v boju za svobodo. Komaj so odšli zeleni vojaki, so partizani spet prišli v vasi in ostali... Se nekajkrat so šli tuji vojaki skoz dolino, zadnjikrat aprila 1945. Vmes pa so uživali prebivalci svobodo.

Ena izmed najbolj zavednih vasi v dolini, ki se vleče od Podturna do Semic, so Poljane. Pred vojno je bila vas naseljena s Kočevarji in Slovenci. Nekaj Kočevarjev je nasledlo nacistični propagandi, nekaj pa jih je ostalo. Ti so v začetku bolj plaho sodelovali s partizani, pozneje pa tako kot vsa vas, vsa okolica.

Vsa dolina je vedela, da so na Rogu bolnišnice, saj so videli transporte ranjencev, ki so izginjali iz Podturna proti Podstencam... Toda izdajalca ni bilo med njimi. Zenske, otroci, vsi so bili s partizani, brigade so prihajale v vas na počitek...

Na križpotju sredi vasi stoji majhna hišica. Ko sem prvič prišel v vas, sem pred njo zagledal gručo partizanov. Tudi kasneje, kadar sem šel mimo, sem jih videl. Toda takrat sem že vedel, da je to Kolenčeva hiša, da so vsi za partizane in da so vsi Kolenčevi partizani, tudi najmlajša, Ivanka, ki ji je bilo dvanajst let.

Osvobodilna vojna je pri nas v Sloveniji porodila nov pojem matere, »partizansko mater«. Na tisoče jih je bilo po vsej Sloveniji; nam, mladim partizanom, so resnično nadomestile matere. Ne samo s kosom kruha, tudi s prijateljsko in spodbudno besedo.

Ena takih mater je bila tudi MARIJA KOLENČEVA. Leta 1935 sta se z možem naselila v Poljanah. Imela sta pet otrok. Mož je bil lesni manipulant. Hiša in nekaj malega zemlje, pa do dela lastnih rok...

Prvič so potrkali partizani na okno pri Kolenčevih že leta 1941. Vsa družina je začela delati zanje. Naslednje leto maja so odšli trije sinovi. Čez tri mesece se je začela Roška ofenziva...

Dne 20. oktobra 1942 so Italijani vzele Tomaža Kolenca, izdanega zaradi dela za partizane in treh sinov partizanov. Poslali so ga v Gonars, od tam pa v Renicci, kjer je dočakal kapitulacijo Italije. Na poti domov so ga zajeli Nemci in ga odpeljali v Buchenwald, kjer je 10. maja 1944 umrl.

Najstarejši sin Tomaž, rojen 1919, je služil vojko že v stari Jugoslaviji. Dober borec, zaveden partizan, se je prostovoljno javil v Tomšičevo brigado takoj po njeni ustanovitvi. Napredoval je in 5. marca 1943, pred napadom na Metliko, so ga imenovali za četrtega komandirja.

Ponoči ga je zadela sovražna krogla in Kolenčeva družina je dala prvo žrtev za svobodo. Kmalu nato je tragično izgubil življenje tudi drugi sin Polde, rojen 1920. Tudi on je bil partizan od maja 1942, kmalu po Roški ofenzivi pa so ga uje-

li Italijani in ga prisilno mobilizirali v belo gardo. Močno so pazili nanj, ker so vedeli, da »ni zanesljiv«. Polde pa je na vse kriplje iskal zveze, da bi pobegnil. To mu je uspelo šele prve dni julija 1943, ko je italijanski fašizem že slutil svoj konec. Polde je dobil kratkodosten dopust, ki bi ga moral preživeti v Straži. Dopust je izkoristil za to, da je dobil zvezo s partizani. Takoj je pobegnil in se prijavil partizanom, povedal vse, kar je vedel, in se ponudil, da gre v kako brigado. Izpustil pa si je še teden dni odloga, da bi se doma odpočil, očistil in nahranil. Ta dopust je bil zanj usoden... Nenadoma so pridrli Italijani in belogardisti, ujeli Poldeta pred domačo hišo in ga odvedli v Toplice. Po kratkem zaslišanju so ga pri topliškem pokopališču okrutno razrezali. To se je zgodilo 7. julija 1943...

Ostal je še najmlajši, Martin. Zaradi bolehnosti in ker je bil edini možki pri hiši, so ga odpustili iz enote. Toda miroval ni. Bil je član SKOJ in spomladi 1943 je postal sekretar rajonskega komiteja Toplice. Opravljal je nevarno in naporno delo »sterenca«, hodil na stotine sestankov po vaseh, vozil za partizane, organiziral, mobiliziral. Po kapitulaciji Italije je bil član gospodarske komisije

in intendant. Dne 17. oktobra 1944 je po intendantskih poslih odšel proti Trebnjemu. Blizu Preske pri Dobriču je padel v domobransko zasedo in padel, star 23 let.

Materi sta tako ostali samo še dve hčerki. Toda starejša, šestdesetletna Marija, je kmalu odšla v Belo krajino in postala partizanka.

Zdaj je Kolenčeva sama obdelovala polje in skrbela za hči. Ni bila sama. V vasi so bili partizani, tudi v njeni hiši. Stari znanci iz prvih časov partizanstva so prihajali vsak dan in redkokdaj je odšel dalje brez grizljajev kruha ali požirka vina.

Poljane so daleč od glavnih cest, stisnjene pod Rog in Rigelj. Kadar me zanese pot mimo, se oglasim pri Kolenčevih. Se vedno me sprejmejo kot starega, dobrega znanca, še vedno ponudijo kruh in vino. In pogovor nanese na stare čase, na tovariše, ki jih ni več.

Zadnjič sem našel Kolenčevko v zidnici. Kljub 70 letom je šla grabit listje. Pozdrav in stisk rok, vprašanje: »Kako je kaj?«

Zanimalo me je, če stari partizanski znanci še kdaj pridejo obiskat njo, ki jim je napravila toliko dobrega.

»Redkokdaj kdo zaide.« je pripovedovala Kolenčeva. »Nekateri so pozabili, drugi nimajo časa.«

Zanimalo me je, kako živi... Povedala je, da dobiva invalidnino po treh sinovih in možu, pa še 12.000 priznavalnine v zadnjem času. Zemljo je povedala dala zadrugi.

Pogled mi je ušel k zidnici...

»Tudi ti si bil najbrž kdaj pri nas v zidnici,« je rekla Kolenčeva. Nisem se mogel spomniti.

»Da, tale naša zidnica,« je nadaljevala Kolenčeva. »Dvaintridesetkrat so med vojno vlomili vanjo razni sovražniki in vedno sem znova popravila vrata, seve s pomočjo partizanov.« Slovo, potovanje proti Ljubljani in tiha, gladajoča zavest krivde: Tudi jaz ne delam prav, ker se večkrat ne oglašim pri takih hišah...

MILE PAVLIN

ZA DOM • ZA SLUŽBO • IZLET ALI DOPUST

PRODAJNI SERVIS

Modna hiša

LJUBLJANA - MARIBOR

Nevarnost za glave... Indonezijski zunanji minister Subandrio, ki se je nedavno v New Yorku pogovarjal z zunanjim ministrom ZDA Ruskom o maledzijskem vprašanju, je po pogovoru rekel novinarjem: »Strinjala sva se v mnenju, da so odnosi med ZDA in Indonezijo na zelo nizki ravni. Dejansko nam komaj uspeva držati — glave nad vodo...«

V beograjski »Politik« se nekdo pritožuje zaradi emsij zagrebške televizije, češ da je bilo 9. novembra 1964 slišati v oddaji za mladino vse polno vulgarnih pouličnih izrazov. Pritožnik pa graja tudi takšne »modre« izreke: »Ulezi se, delovno ljudstvo, socializem napreduje tudi brez tebe!« in »Danes ljudje čedalje več vedo, hkrati pa čedalje manj mislijo s svojo glavo...«

»Izkušen poslovni človek išče poznanstvo, da bi se oženil. Religija privatna zadeva, denar — glavna stvar, vse drugo postranska stvar.« se glasi besedilo oglasa, objavljenega v časniku »Schweizer Woche«.

S kljuke in klina

Narednik Erhard. Nedavno so v zveznem zboru Zahodne Nemčije obravnavali vprašanje zvezne vojske. Kancler Erhard je brnil sebe in vlado pred očitkom, da gojijo v Zahodni Nemčiji militarizem ter dejal: »Jaz sem v vojski napredoval samo do narednika. To je nemara edino področje aktivnosti v mojem življenju, na katerem nisem čutil nikakršne ambicije, da bi napredoval.«

Nagrobnik, ki čaka na ime. Ob neki avtomobilski cesti v Minnesoti (ZDA), kjer je bilo v poslednji dobi več avtomobilskih nesreč, so postavili nagrobnik brez imena, poleg njega pa tablo z opozorilom: »Varujte se, da ne bo v nagrobnik vklesano vaše ime!«

Shakespearev izrek: »Ljubzen, ki jo je mogoče meriti, je revna kakor beračica.«

Češki aforizem: Nepričakovano ga je zadela kap; samo to mu je onemogočilo, da ni svojega poslednjega potovanja vpisal kot službeno potovanje.

Serif Čengić iz Plevlja si je v »Politik« privoščil električno podjetje v svojem kraju takole: »Zakaj gorijo podnevi žarnice?« je vprašal neki tujec, ki očitvidno ni iz našega kraja. »Varčujemo z električnim tokom,« sem mu pojasnil. Človek se je začudil. »Veste,« sem mu razložil, »naši razdeljevalci električne energije razsvetljujejo ulice podnevi namesto ponoči... Človek me še vedno ni razumel. »Ne razumete?« Dnevi so zdaj, pozimi, krajši... Tako zanesljivo privarčujemo precej električne energije... To bi utegnilo veljati kdaj pa kdaj tudi za Ljubljano, vsaj za nekatere ljubljanske ulice.

Popravek

V 4. številki »TV-15« v rubriki »Partizanski obrabi« je tiskarski skrat povzročil neljubi pomoti. Pravilno besedilo se glasi: »Nado, njeno mater in sestri so aretirali...« ter »Po kapitulaciji Italije so Nada, Danica in Savica prispele...« (3. in 12. vrsta 2. kolone).

RIŠE: TON
PIŠE: BON
MARKO
IZ
MEDVEDJE
GORICE

58. Zima je bila, razen sebe, vse ostalo potisnila v pripravljajočo se zatišje. Fašisti, ki jih je moril mraz in za požigalne podvige oviral sneg, so svojo ofenzivo proti partizanom odlašali na pomlad. Tedaj jim bodo že pokazali, da si bodo zapomnili za vse večne čase, so grozili. Pokončali in požgali da bodo vse, kar diši po partizansko, uporniško. Vsakega, ki se upa upirati njihoveemu velikemu in svetovnemu cesarstvu, bodo pobili kot psa, so se širokoustili in brusili bajonete... — Prav tako nestrpno je čakala pomladi Jankova četa nad Volčjo jamo. Znenada so borec opazili, da se je dan potegnili, da so v vrhovih jelk in smrek zaveli južni vetrovi, da so izpod kopnečega se snega pokukali telohi, znanilci prve pomladi.

59. Pomlad je prihajala z razkošnimi jutri, velikimi, rdečimi zarjami, z novim življenjem kritatih gozdnih pevcev. Pomlad je prihajala kot božajoča lirčna pesem, ki so jo preglasali črni morilec in požigalec z divjim kričanjem in rožljanjem z orožjem. Njihova namišljena moč se je čedalje bolj spreminjala v onemogel bes. Neusmiljeno so bili tepeni v Rusiji, mnogo jih je poginilo na afriškem pesku, zdaj naj se nekaj podobnega zgodi še v njihovi lastni državi, na zemlji, ki so si jo bili pridobili »z veliko zmagovo« po prvi svetovni vojni. Razdraženi so bili in vznemirjeni. To ljudstvo, ki je sicer na tej zemlji živelo že od pamtveka, jim je odreklo pokorščino.

60. To je fašistom šlo zares za nohte. Zato so sklenili: »Sleherno misel na svobodo bomo zatrli s krvjo! Vse uporne vasi bomo zravnali z zemljo!« To so sicer sklenili, računajoč na veliko pomoč. Zahteva po izdatni vojaški pomoči pa je skoraj vsak dan romača v mesto. Prav tiste dni se je bila v mesto vrnila na počitek divizija, ki je požigala, ropala in morila po Grčiji. Rešitev je bila torej tu. Nekega zgodnjega pomladnega jutra je Marko na vrat na nos pritekel v taborišče nad Volčjo jamo s sporočilom: »Iz mesta se po vseh poteh vlečejo v hrbe dolge kolone vojaštva. Kot lista in trave jih je, zasedli bodo vse vasi, potem pa začeli ofenzivo.«

Znanje in spomin • Znanje in spomin • Znanje in spomin

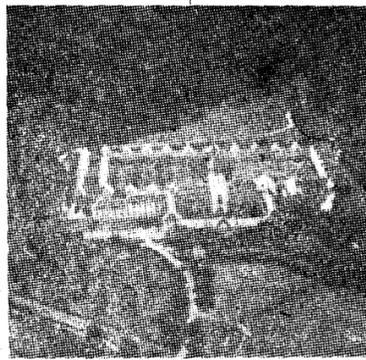
● 1964. leta so poljedelske zadruge v Vzhodni Nemčiji v celoti izpolnile letne načrte živinorejske in poljedelske proizvodnje — je izjavil vzhodnonemški minister za poljedelstvo Ewald. To izjavo potrjuje tudi boljše preskrba prebivalstva z živili. Ljudje kupujejo lahko zdaj v mesnicah vse vrste mesa, v trgovinah pa vse poljske priredke. Prejšnja leta ni bilo tak. Pomanjkanje govedine, tetetine in surovega masla je popolnoma odpravljeno.

● Težka pomaranča in težka svinjska pesa. Cedomir Milič, poljedelec iz Rogljeva blizu Negotina goji tudi južno sadje. Letošnjo zimo mu je na pomarančevcu zrasla — pol kilograma težka pomaranča. Milič je moral sad zavarovati z mrežico, ki jo je pritrdil na kol, da se pomaranča ni predčasno odtrgala. — 75-letni poljedelec Mustafa Ša-

Dne 8. februarja bo minilo 116 let od smrti velikega slovenskega pesnika Franceta Prešerna, ki je v pesmi in življenju izpovedal misel svobodne človečnosti, bratstva in enakopravnosti med ljudmi in narodi. Spriču njegove velike misli in smotrov, ki jih je imelo pred očmi tudi naše narodnoosvobodilno gibanje, je predsedstvo SNOS izdalo odlok, naj postane spominski dan Prešernove smrti revija vse kulturne in prosvetne dejavnosti. — Kdaj je predsedstvo SNOS izdalo ta odlok?

Dne 21. januarja 1943 so belogardisti ujeli pri Škocjanu na Dolenjskem slovenskega književnika Ivana Roba, ki je pred smrtjo izrekel besede: »Kdor umre za domovino, je živel dovolj.« Ivan Rob se je skozi revščino gimnazijskih let prebil na ljubljansko filozofsko fakulteto. Pesniti je začel že v gimnazijskih letih. Najbolj so znane njegove satire, kjer je šibal umazanost binavske morale malomeščanstva in »voditeljev naroda«, ki so pod krinko skrbi za človeka in narod zastopali svoje koristi. — Kdaj in kje je bil Ivan Rob ustreljen kot talec?

Kartuzijski samostan v Pteterjah je ves čas sovražne okupacije podpiral narodnoosvobodilno gibanje, pri čemer si je pridobil največ zaslug samostanski prior Josip Edgar Leopold-Lavov, odločen nasprotnik belogardistov, katerih vojska se je hotela ugnesti tudi pod Gorjanci in si je za to izbrala prav samostanska poslopja. Belogardiste v samostanu pa so kmalu napadle partizanske enote. Katere enote so sodelovale v tem napadu in kdaj so ga izvedle?

Letos bomo praznovali 21. obletnico prvega zasedanja SNOS (Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta), ki pomeni važen mejnik v graditvi slovenske ljudske oblasti in državnosti v okviru federativne demokratične Jugoslavije. Zasedanja so se udeležili delegati z vseh strani Slovenije, navzoča je bila tudi delegacija AVNOJ in KNOJ (Moša Pišade, dr. Ivan Ribar, Vlado Zečevič, Rodoljub Čolaković in drugi). — Kdaj in kje je bilo to zgodovinsko zasedanje?

Dobro je, če veste...

kič iz Modriče pa je v pretekli jeseni izkopal vagon svinjske pese; povprečna teža posameznega kosa pese je znašala 8 kg, neka pesa pa je tehtala celo 11 kg.

● Živalska telepatija? Pred dvema letoma so lastniki »Ville terrazze« v Campoverdeju (Italija) darovali lepo dansko dogo Alfo, ko je oddojila nekaj mladičev, prijateljski družini Gorio, ki prebiva v kraju Dessenzano. Alfa se je pri svojih novih gospodarjih kmalu udomačila in je bila vedno živahna in vesela. Nekega dne pa je zbolel v 20 km oddaljeni »Villi terrazze« njen ljubljencek, mladiček Meo. Veterinar je ugotovil, da ima pes vnetje možganov in napovedal, da bo verjetno kmalu poginil. Tedaj se je zgodilo: nekega večera so zagledali v »Villi terrazze« — Alfo, ki je stekla naravnost k ležišču svojega Mea in ostala pri njem celo uro, vse dotlej, dokler ni poginil. Nato je stopila k vratom in je, ko je stopila na njeni prejšnji gospodarji odprli vrata in stopili k mrtvemu psu, odšla, ne da bi bila koga pogledala, ter se vrnila v Dessenzano.

»TV 15« izhaja vsak teden — Izdaja ga predsedstvo Zveze združenj borcev NOV Slovenije — Zaved »Borec«, Lj. Beethovnova 10/II — Tisk in kliseji CZP »Ljudska pravica«, Ljubljana — List ureja uredniški odbor — Letna naročnina znaša 800 dinarjev — Posamezna številka stane 20 dinarjev — Naročnino pošiljate na naslov: Uprava »TV-15«, Ljubljana, Beethovnova 10, prtlj., p. predal 598/XI ali na čekovni račun pri Narodni banki 600-11/608-29 — Telefonske številke: Glavni in odgovorni urednik »TV 15« 21-901, tajništvo in novinarji »TV 15« 22-313, uprava »TV 15« 22-607 — Rokopisov ne vračamo

NAGRADNA KRIŽANKA

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
16						17				18				
19				20	21				22			23		
24			25	26				27			28			
			29	30			31	32			33	34	35	
36	37		38				39			40		41		
42		43					44			45	46			
47						48				49				

VODORAVNO: 1. eden najpomembnejših voditeljev socialističnega gibanja v Srbiji pred I. svetovno vojno (Dimitrije), 7. veliko glasbeno delo, 11. iz priročnega materiala izdelano plovilo za prevoz vojakov čez reko, 16. izdelovalec opeke, 17. izcedek iz debel nekaterih dreves, 18. ime slovenskega narodnega heroja Šlandra, ki je padel kot talec 24. avgusta 1941, 19. športna igra s konji in žogo, 20. oborožene sile države, 22. ton, zvok, 23. kratica za »televizijsko društvo«, 24. značaj, 26. slovenski pesnik moderne s psevdonimom Aleksandrov, 27. črn ptič, 29. signal, dogovorjeno znamenje, 31. moško ime, 33. izdelovalec apna, 36. značilna daljmatinska vprašalnica, 38. največji kopenski sesalec, 39. utopiistični roman Janeza Mencingerja, 41. tuje žensko ime, 42. pripadnik naroda, ki živi v otočni državi v Evropi, 44. oliva, 45. mesto v Nigeriji, največje črnsko mesto na svetu, 47. trgovski popust, 48. zapiski, 49. okrasno listnato drevo.

NAVPIČNO: 1. artilerist, 2. revolucija, oborožena vstaja, 3. zrebec (narobe KALEC), 4. veriga,

5. avtomobilska oznaka valjevskega okraja, 6. starorimska boginja jeze, 7. arabsko moško ime, 8. pomemben faktor pri vojskovanju, 9. žensko ime, 10. kemični znak za radij, 11. škodljiva padavina, 12. del vojaškega oblačila, 13. različna soglasnika, 14. uradni spis, 15. prispevek za porabo vode, 17. smučanje, 18. poželenje, 21. travniška rastlina, 22. del prebavnega trakta, 25. ekskurzija,

27. ime tovarišice Tomšič, narodnega heroja, 28. ušje jajčce, 30. orožje, ki se natakne na puško, 32. partizansko ime narodnega heroja Mirka Perca, 34. stran, bok, 35. tuje moško ime (filmski igralec Ladd), 37. žensko ime, 38. isto kot 18. navpično, 39. ženski pevski glas, 40. afriški veletok, 43. avtomobilska oznaka Velike Britanije, 44. enaka samoglasnika, 46. druga in prva črka v abecedi.

IZZREBANI NAGRAJENCI

Med 415 rešitvami nagradne križanke v 1. številki »TV-15« smo izzrebali naslednjih deset nagrajencev:

1. nagrado 5.000 dinarjev dobi **Anda Bavdek**, Zavetiška 8, Ljubljana;
2. nagrado 4.000 dinarjev dobi **Marjan Konda**, Praproče 4, p. Semič v Beli krajini;
3. nagrado 3.000 dinarjev dobi **Marko Mulej**, Studenčnice 15, p. Lesce na Gorenjskem;
4. nagrado 2.000 dinarjev dobi **Silva Zelenc**, Hotedrišča 89;
5. nagrado 1.000 dinarjev dobi **Anton Medved**, Prešernova bl. 3, Izola.
6. do 10. nagrado (knjižne nagrade) so dobili naslednji reševalci: **Jože Majcen**, Hrastnik 18; **Ivan Trstenjak**, Boračeva 39, p. Slatina Radenci; **Anica Šterman**, Cankarjeva 22, Šoštanj; **Milka Radojčić**, Zupančičeva 19, Kranj in **Alojz Zbačnik**, Košutska 7, Sarajevo.

Denarne in knjižne nagrade bodo nagrajenci prejeli po pošti.

Rešitve za današnjo križanko pošljite najkasneje do 20. februarja.

Januarja 1944. je 1. četa južno-primorskega odreda taborila v Kosoveljah na Krasu. Nekega ponedeljka dopoldne je četa krenila pod vodstvom komandirja Slavka Krta po kolovozih med Pliskovico, Kranjo vasjo in Dutovljami v smeri Trsta. Hodili smo sproščeno, kajti tistikrat na Krasu ni bilo nemških postojank. Pod vasjo Vrhovlje smo se ustavili in komandir nas je seznanil z načrtom napada.

Nemška vozila, ki naj bi pripeljala iz Trsta v nedrje Krasa, smo pričakovali na hribu nad cesto Repentabor—Trst, vendar se tudi po nekajurnem čakanju ni na cesti nič zganilo. Premaknili smo se proti Fernetičem, kjer smo na vzpetini nad cesto postavili zasedo in potrpežljivo čakali vse do mraka. Vidljivost je bila zelo slaba in komandir je naročil borcu Živku Grbcu, naj se kar najbolj približa cesti in vrže bombo na prvo vozilo, ki bi pripeljalo mimo. Ni minilo pet minut, ko se je iz mraka izluščil osební avtomobil. Živko je nemudoma vrigel bombo, toda na srečo ni povzročila večje škode, kajti avtomobil je vozil naš človek, Rustja iz Branice. Rustja seveda ni pričakoval, da bi partizani prodrli tako blizu Trstu.

Ze smo se nameravali odpraviti, ko smo v daljavi zaslišali surovo vpitje. Spoznali smo, da se približuje kolona nemškega transporta z vprežno živino.

Ko je bila kolona tik pod nami, smo odprli ogenj iz vseh cevi. Sovražnik je bil presenečen in ni pomislil na odpor. Spustil se je v paničen beg po gmajni proti Orliki.

V naši četi sta bila tudi dva Ukrajince, ki sta ob prvi ofenzivi ušla Nemcem in se nam pridružila. Zato sta ob napadu na kolono takoj uganila, da smo napadli oddelke, pretežno sestavljeni iz Ukrajincev.

Iz postojanke v Sežani so proti nebu svignile svetleče rakete in oznanile nevarnost. Zato za kozaki nismo udarili. Pomaknili smo

se na področje Repentabor-Col, kjer nismo pričakovali sovražnika. Ob stari brusilnici kamnoloma poleg gostilne je več svetilk metalo medlo svetlobo na napis sovražnikove propagande proti narodnoosvobodilni vojski. Živko, mlad in domiseln, je z lastnim blatom pomazal parolo, jaz pa sem z italijanskim bodalom pripisal »Smrt fašizmu, svoboda narodu! Tu je naša zemlja!«

Se isto noč so Nemci udarili za nami s topovi in minometalci, toda bili smo že daleč. Naslednjega dne smo izvedeli, da je ob napadu na kozško kolono obležalo 20 kozakov.

A. Rončel

Poizvedbi
Nikakor ne morem dobiti naslova Interniranke, ki ji je ime Jožica, doma pa je bila iz Trbovelj. Drugih podatkov o njej nimam. Bili sva skupaj v taborišču Ravensbrück, delali sva skupaj pri firmi »Siemens« v 21. hali in tudi spali skupaj na pograđu. V tem taborišču sva bili do konca, to je do evakuacije.

Naslov tovarišice Jožice nujno potrebujem, da bi mi šta za pričo. Prav tako prosim vsakogar, ki mu je kaj znano o njej, naj mi to sporoči. Meta Benčina, Šaranovičeva 6a, Celje

Prosim vse, ki vedo za naslov tovariša Ivana Kocjana in njegove žene Katicice oziroma njega in njo sama, naj mi sporočijo, kje sta. Njun naslov potrebujem za priznanje dela v NOB v delovno dobo.

Ivan Kocjan je bil pred vojno zaposlen v železniških delavnicah v Mariboru, žena Katica pa v Hutterjevih tekstilni tovarni. Med vojno so ju Nemci izgnali na Hrvaško. Delala sta na ekonomiji Biskupljak, kjer smo se seznanili. Menda zakonca Kocjan še vedno živita v Mariboru ali v okolici.

Franc Kalič, Lazec 12, p. Draga pri Loškem potoku

ODGOVORI NA »Znanje in spomin«:

1. februarja 1945.
9. februarja 1943 v Ligojni nad Vrhniko.
- Od 18. do 21. februarja 1943, Cankarjeva, Tomšičeva in 13. proletarska brigada.
19. in 20. februarja 1944 v Črnomlju.

POJASNILO

V 3. koloni rubrike »Znanje in spomin«, objavljeni v 4. številki »TV — 15«, je prišlo do neljubne pomote, oziroma pomanjkljivosti v besedilu. V času, na katerega se besedilo nanaša, je bil namreč politkomisar 4. operativne cone tovariš Matevž Hacc.

FIS Hotel »SLAVIJA« Maribor

- IZVRSTNA KUHINJA
- VELIKA IZBIRA PIJAC
- ZA POSLOVNE POTNIKE SOBE BREZ FRHE 1300, S PRHO 1600 DIN
- POSTREŽNINA V VSEH CENAH VRACUNANA!
- ZMERNE CENE — PRIDITE IN PREPRICALI SE BOSTE!

KEMOSERVIS — FOTOMATERIAL

izvoz-uvoz ter notranja trgovina z laboratorijskim in fotografskim blagom na debelo in drobno

LJUBLJANA, Trg revolucije 2

S POSLOVALNICAMA ZA FOTOMATERIAL

Cankarjeva 7 in Gradišče 4 (Arkade)

vam najugodnejše dobavi laboratorijsko in fotografsko blago. Poslušajte se naših trgovin pri nabavi fotografskega blaga:

FOTOMATERIAL — Cankarjeva 7
FOTOMATERIAL — Gradišče 4 (Arkade) — (začasno Trg revolucije 2)

Sladkogorska tovarna kartona in papirja

Sladki vrh, pošta Sentilj v Slovenskih goricah

PROIZVAJA: klobučni beljeni papir — klobučni nebeljeni papir — ovojne netipizirane papirje — surovi strešni karton — izolacijski karton

DOLGOLETNE IZKUŠNJE, STARI REKONSTRUIRANI IN NOV PAPIRNI STROJ SO JAMSTVO ZA KVALITETO NAŠIH PROIZVODOV.

Športniki!

- NEPRECENLJIVE VZORCE ZA ZIMSKO SEZONO BOSTE DOBILI V

TOVARNI PLETENIN SEŽANA

TOVARNI PLETENIN JUGOSLAVIJA